

autobiografische notitie

Ik ben geboren op 9 december 1901, en wel in Fiume aan de adriatische zee, in de namiddag om kwart voor vijf (volgens een andere overlevering om half vijf). Toen ik tweeëndertig pond woog verliet ik Fiume, zwalkte deels in Venetië en deels op de Balkan rond en maakte van alles mee, onder andere de moord op koning Alexander van Servië samen met zijn wederhelft. Toen ik 1.20 werd trok ik naar Boedapest en leefde daar tot ik 1.21 was. Ik was daar een fanatieke bezoeker van talrijke kinderspeelplaatsen en viel op door een niet zo erg geliefde manier met mijn dromerige en kwaadaardige karakter. Toen ik ongeveer de hoogte van 1,52 had bereikt ontwaakte Eros in mij, maar zonder mij eerst op speciale problemen voor te bereiden - - (mijn liefde voor politiek was toen al aanwezig). Mijn interesse voor kunst, in het bijzonder voor de schone literatuur, ontwaakte relatief laat (bij de hoogte van 1,70), maar pas vanaf 1,79 was het een drang, geen onweerstaanbare, maar toch. Toen de wereldoorlog uitbrak, was ik reeds 1,67 en toen hij ophield 1,80 (ik schoot in de oorlog zeer snel de hoogte in). Toen ik 1,69 was had ik mijn eerste uitgesproken seksuele ervaring - - en tegenwoordig, nu ik allang gestopt ben met groeien (1,84), denk ik met een zachte weemoed aan die verwachtingsvolle dagen terug.

Tegenwoordig groei ik meer in de breedte - - maar hierover kan ik u nog niks mededelen, want ik sta nog te dicht bij mezelf.

autobiografische notitie

Toen die zogenoemde wereldoorlog uitbrak was ik dertien jaar oud. De tijd voor 1914 herinner ik me alleen als een vervelend plaatjesboek. Al mijn jeugdherinneringen ben ik in de oorlog kwijt geraakt. Mijn leven begint met de oorlogsverklaring.

Ik ben op 9 december in Fiume geboren. Tijdens mijn schooltijd wisselde ik vier keer van onderwijstaal en bezocht elke klas in een andere stad. Het resultaat was dat ik geen enkele taal helemaal beheerste. Toen ik voor de eerste keer naar Duitsland kwam kon ik geen krant lezen omdat ik geen gotische letters kende, terwijl mijn moedertaal de Duitse is. Pas toen ik veertien jaar was schreef ik mijn eerste Duitse zin.

Wij, die in de grote tijd in de vlegelijaren zaten, waren niet geliefd. Vanwege het feit dat onze vaders op het slagveld sneuvelden of zich drukten, ze waren tot kreupelen verscheurd of woekerden, volgens de officiële mening zouden wij, oorlogsslummels, criminelen worden. We hadden ons allemaal moeten ophangen, ware het niet dat we razend waren dat onze puberteit in de wereldoorlog viel. We waren verruwd, voelden geen mededogen of ontzag. We hadden geen gevoel voor musea of voor de onsterfelijkheid van de ziel - en als de volwassenen instortten bleven wij ongedeerd. In ons is niets ingestort, want wij hadden niks. Wij hadden er tot dan toe alleen kennis van genomen.

Wij hebben er kennis van genomen - - en zouden niks vergeten. Nooit. Zou iemand van ons nu het tegendeel beweren, want zulke herinneringen kunnen ongemakkelijk zijn, dan is dat een leugen.

hin und her

heen en weer, weg en terug, weer en weg, weg en hier
Ödön von Horváth 1933 een farce in twee delen met muziek
grofwegvertaling juli 2106 mb/tbarreland

Ferdinand Havlicek

Thomas Szamek, een grensbewaker

Eva, zijn dochter

Konstantin, ook een grensbewaker

Mrschitzka, een gendarme

Mevrouw Hanusch

X, de minister-president van de regering van de rechter oever

Zijn sekretaris

Y, de minister-president van de regering van de linker oever

Een privéleraar

Zijn vrouw

Mevrouw Leda

Schmugglitschinski, een smokkelaarsbaas

Drie smokkelaars

Het toneel: 'Hin und Her' speelt zich af op een oude, kleine, houten brug over een middelgrote grensrivier die dus twee landen op die manier met elkaar verbindt.

Rechts en links, waar de brug stopt, houdt desbetreffende grensbewaker de wacht, en wel op de linker oever Thomas Szamek in een barak en op de rechter oever Konstantin in een half vervallen roofriddertoren.

Beide heren hebben een rustige dienst want hier is gewoonlijk maar weinig grensverkeer omdat dit hele gebied, hier, net als daar, wat afgelegen ligt.

Aan beide oevers staat dicht struikgewas, en de takken van de treurwilg hangen naar beneden in de grensrivier, het is een wat monotone omgeving, overal vlak - - zelfs aan de horizon zijn alleen wolken in plaats van een of andere heuvel. Maar mooie wolken.

Opmerking: Dit stuk is voor een draaitoneel geschreven.

eerste deel

scène 1

Bruggenhoofd op de linkeroever. Grensbewaker Thomas Szamek zit op een bank voor zijn ambtelijke barak en leest een oude krant. De zon schijnt en alles ziet er idyllisch uit. Een oude, verlegen vrouw wil voorbij de barak lopen en de brug op. In haar hand heeft ze een blikje.

SZAMEK

Stop! Wat is dat? Wat is dat? Zomaar voorbij de grensbewaker, voorbij het officiële paspoortenloket, voorbij de douane-autoriteit? Weet u dan niet het hier stopt en dat daar aan de overkant een andere staat begint?

dat

Ja zeker.

VROUW

SZAMEK

Nou dan!

VROUW

Maar ik moet alleen maar op de brug. Naar mijn echtgenoot.

SZAMEK

Bekijkt haar. U heeft een echtgenoot?

VROUW

Hij hengelt.

SZAMEK

Aha! Dat betekent: hij vist.

VROUW

Ja. Hij is namelijk een gepassioneerd amateurvisser. We zijn gisteren uit de stad gekomen om ons te ontspannen. Mijn echtgenoot is privéleraar.

SZAMEK

Wat heeft u in dat blikdoosje?

VROUW

Regenwormen.

SZAMEK

Ha? Laat eens even zien dat omineuze blikdoosje - -

VROUW

Overhandigt het hem.

SZAMEK

Opent het en laat het vol walging vallen. Brrr!

VROUW

Godverdomme! Mijn wormen! Ze knielt. Help me toch de wormen bij elkaar te rapen - -

SZAMEK

Ik zal me beheersen.

VROUW

Maar u heeft ze laten vallen!

SZAMEK

Maar ik wil geen wormen aanraken! Mijn god, ik moet overgeven!

VROUW

Raapt de wormen weer op, zacht. U weet helemaal niet wat u mij aandoet als ik zonder wormen terug kom - - - -

SZAMEK

Ga nou maar - - en eet smakelijk!

VROUW

Komt weer overeind met haar gevulde blikje. Dank je - - Af op de brug

scène 2

SZAMEK

Kijkt haar na. Brrr! Het is niet makkelijk om grensbewaker te zijn - - - - Maar Thomas Szamek houdt de wacht en is niet bang. Trouw en braaf, deugdzaam en onomkoopbaar, met een open maar doordringende blik - - een grensbewaker, een exemplaar van een grensbewaker, eentje waarop een grens vertrouwen kan, een prachtexemplaar - - Ah, daar komt de jongedame mijn dochter! Wat trekt die nu weer voor een weerzinwekkend gezicht van pure verliefdheid!

scène 3

EVA

Komt met een grote koffiepot. Goiedag papa. Ik breng alleen maar je koffie - -

SZAMEK

Hoeveel?

EVA

Tweeënhalf liter.

SZAMEK

Tweeënhalf! Hoe vaak moet ik nog zeggen dat ik minstens vier liter nodig heb als ik nachtdienst heb! Anders val ik in slaap en wat gebeurt er dan?! Gesmokkeld wordt er dan, dat de stukken eraf vliegen! En trouwens de flappen waren gisteren miserabel, en waarom waren ze miserabel? Omdat de lieve jongedame Eva bij het bakken van de flappen geen flappen in haar hoofd had maar meneer Konstantin van daar aan de overkant en anders niks, tot ze nog eens in andere omstandigheden raakt van pure liefde!

EVA Hou op, verwijt me dat niet altijd!
 SZAMEK Schreeuwt. Schreeuw niet zo! Ik ken die mensen van daar aan de overkant al zesenvijftig jaar! Ze hebben allemaal een slecht karakter, allemaal!
 EVA Niet! Eerlijker dan mijn Konstantin -
 SZAMEK Onderbreekt haar. Dat is juist zijn valsheid, dat hij zo eerlijk is! Die daar van de overkant zijn allemaal vuil en leugenachtig - - ze vallen je in de rug aan, met mes, dolk, zwaard en weet ik wat!
 EVA Daar kan ik alleen maar om lachen.
 SZAMEK Lach maar! Hoe vaak hebben ze ons al niet verraden de afgelopen zeshonderd jaar?! Een smerig volk!
 EVA Konstantin is altijd keurig en zo netjes geschoren - -
 SZAMEK Gewoon geen toespelingen! Ik ben nog steeds je eigen vader!

scène 4

Nu verschijnt gendarme Mrschitzka - - hij begeleidt met de bajonet op het geweer de van de linker oever uitgewezen Ferdinand Havlicek.
 SZAMEK Wat zie ik? Mrschitzka!
 MRSCHITZKA Szamek? Dat noem je nou een vreugdevolle verrassing! Hij omarmt hem waarbij zijn bajonet in de weg zit. Crucifix!
 SZAMEK We hebben elkaar lang niet gezien, oude vriend! Acht lange moeilijke jaren - -
 MRSCHITZKA Vergissing, Thomas, zeven!
 SZAMEK Echt? Pas zeven? Hoe snel de tijd verstrijkt!
 MRSCHITZKA Wat heb je daar voor mooi meisje? Volgens mij, volgens mij, ouwe schurk!
 SZAMEK Zachtjes! Mijn dochter.
 MRSCHITZKA Wie? Eva? Die was gisteren nog zo groot - - Hij wijst een meter hoog. Hoe die in één nacht tot bloei gekomen is. - - Zwijnerij! Dan merk je pas hoe oud je wordt.
 SZAMEK Tegen Eva. Herinner jij je nog die lieve oom Mrschitzka waarmee je altijd rover en politieman speelde?
 EVA Lacht. Zoiets vergeet je toch niet!
 MRSCHITZKA Daar ben ik blij om, juffrouw Eva! Heel erg blij!
 EVA Ik ook.
 SZAMEK Tegen Eva. Niet blij zijn, warm liever de koffie! Tegen Mrschitzka. Drink je nog een koffie?
 MRSCHITZKA Als ie goed is. Vooral met rum.
 SZAMEK Dat hoor ik graag. Tegen Eva. Dus warm op!
 EVA Af in de barak om de koffie op te warmen.

scène 5

MRSCHITZKA Kijkt Eva na. Knapperig. Heel knapperig!
 SZAMEK Ja, de kinderen worden langer en onze dagen worden korter.
 MRSCHITZKA Apropos korter; een schandalig verhaal is dat nou weer wat betreft de salariskorting, wat ze daar binnen in hun uitvoerend ministerie, die borstelige buffels -
 SZAMEK Onderbreekt hem. Sst!
 MRSCHITZKA Hou toch op, onder ons!
 SZAMEK En die meneer daar waarmee je - -
 MRSCHITZKA Jezus, die was ik helemaal vergeten uit pure weerziensvreugde! Maria Josef, dat is een ambtelijke geval. Ik moet hem hier aan de grens afleveren.
 SZAMEK Aha! Een uitgewezene!
 MRSCHITZKA Op transport. Omdat hij namelijk onder de jurisdictie van die kant valt. Havlicek heet hij.
 SZAMEK Aha.

MRSCHITZKA Ferdinand Havlicek. Een rustig individu.
SZAMEK Apropos Havlicek: de oude Podlicek heeft zich verzopen -

scène 6

HAVLICEK Plotseling. Neem me niet kwalijk alsjeblieft -
MRSCHITZKA Wah?
HAVLICEK Ik wilde alleen met de heren grensbewakers - - namelijk hier aan de grens wilde ik nog een keer spreken ten behoeve van mijn uitzetting.
SZAMEK Daartoe ben ik niet bevoegd.
HAVLICEK Maar ze zetten me er gewoon uit terwijl ik helemaal niks gedaan heb - -
MRSCHITZKA Alweer?! Tegen Szamek. Natuurlijk heeft hij niks gedaan, deze uitgewezene, maar hij is zijn vermogen verloren en daardoor valt hij nu onze sociale zorg lastig. Hoezo komt onze sociale zorg daarvoor in aanmerking, voor een buitenlander, terwijl ons land sowieso een arme drommel is, een kleine assepoester, die zelfs zijn brave wetshandhavers alleen maar een snertsalaris betaald en anders niks!
HAVLICEK Tegen Szamek. Neem me niet kwalijk alsjeblieft, maar deze meneer ziet de feiten vanuit een ander oogpunt, ik was namelijk hier aan deze kant een drogisterij-eigenaar - - het was weliswaar een kleine drogisterij, maar toch, het was in ieder geval een drogisterij. Je kon alles bij mij kopen, algemeen en discreet, tot ik te gronde ging.
MRSCHITZKA Precies!
HAVLICEK Maar mijne heren, is dat niet een onrechtvaardigheid? Overmorgen is het een halve eeuw dat ik hier leef - - dertig jaar heb ik belasting betaald, zonder te trillen, en nu, waar ik door ongeluk getroffen wordt, word ik er met een bajonet uitgesmeten!
MRSCHITZKA De bajonet is alleen maar een formaliteit.
SZAMEK Beetje verlegen. Dat zijn gewoon de kleine onrechtvaardigheden van een mensenleven.
HAVLICEK Kleine onrechtvaardigheden - - Hij lacht.
MRSCHITZKA Dat helpt je niet! Dus loop nu maar mooi naar de overkant, naar uw vaderland.
HAVLICEK Vaderland? Ik ben helemaal nog nooit aan de overkant - -
MRSCHITZKA Onzin! Domme onzin! Waar ben je dan geboren als je niet daar aan de overkant geboren bent?
HAVLICEK Neem me niet kwalijk, daar had ik niet aan gedacht.
MRSCHITZKA Nou dan! Waar je geboren bent, daar val je onder de jurisdictie!
HAVLICEK Maar veertien dagen na mijn geboorte kwam ik al naar deze kant – en sinds die tijd was ik hier. Alleen hier!! Een heel leven.
MRSCHITZKA Leven hier, leven daar! Aan de andere kant val je onder de jurisdictie. Crucifix, hoe vaak moet ik dat nog herhalen! Ju-ris-dic-tie! Silte.
HAVLICEK Ja. Dan moet het maar zo zijn. Dus dan verlaat ik nu dit land. Ik heb hier veel meegemaakt en geleerd en doorstaan - - - wat kan er nog meer gebeuren? -
- Dus adieu! Hij loopt af de brug op.
SZAMEK Stop! Wees zo goed, als je nu toch daar naar de overkant gaat, breng dan aan die van de overkant meteen een boodschap over.
HAVLICEK Aan wie?
SZAMEK Aan de grensbewaker van de overkant. Konstantin heet hij. Doe hem een vriendelijke groet van Thomas Szamek en zeg dat mijn dochter vannacht niet zal komen!

HAVLICEK Ik zal het overbrengen – Af.
SZAMEK Waar blijft dan toch de koffie? Hij roept naar de barak. Eva! Eva!

scène 7 Ferdinand Havlicek loopt over de brug naar de andere oever - - langs de privéleraar, die midden op de brug gepassioneerd hengelt. Zijn vrouw die de wormen heeft gebracht staat naast hem en kijkt plichtsgetrouw naar beneden of iets bijt.

PRIVÉLERAAR Tegen Havlicek Loop zachtjes alsjeblieft! Ziet u dan niet dat hier iemand hengelt? Verjaagt in een keer alle vis!

HAVLICEK Neem me niet kwalijk!

PRIVÉLERAAR Wat een lomtheid! Juist nu had er misschien eindelijk eentje gebeten!

VROUW Wijst naar beneden. Nu!

PRIVÉLERAAR Rustig! Geen woord jij! Nu is ie natuurlijk weer weg, die snoek. Abrakadabra – abrakadabra – ik ben nerveus!

scène 8 Havlicek loopt op zijn tenen verder en bereikt zo de andere oever. Daar staat reeds de grensbewaker Konstantin midden op het bruggehoofd naast zijn halfvervallen roofriddertoren. Deze grensbewaker is een vlotte man in een strak uniform en hij maakt een vriendelijke indruk.

HAVLICEK Buigt lichtjes voor hem.

KONSTANTIN Uw grenspas alstublieft.

HAVLICEK Helaas. Ik kan u alleen hier mee van dienst zijn - - Hij overhandigt hem zijn uitzettingsbriefje.

KONSTANTIN Bekijkt het. Aha. Een uitzettingszaak.

HAVLICEK Binnen achtenveertig uur.

KONSTANTIN Op transport.

HAVLICEK Omdat ik geweigerd heb. Stilte.

KONSTANTIN Hm. En nu wilt u hier bij ons naar binnen - -

HAVLICEK Willen? Ik moet.

KONSTANTIN Maar dat zal niet gaan.

HAVLICEK Waarom niet?

KONSTANTIN U behoort niet tot onze staat.

HAVLICEK Waarom niet als ik vragen mag?

KONSTANTIN Omdat u een buitenlander bent.

HAVLICEK Interessant. Maar de heren grensbewakers van de overkant beweren dat ik hier aan deze kant onder de jurisdictie val als gevolg van mijn toenmalige geboorte alhier

KONSTANTIN Dat alleen is nog niet voldoende. In dit verband is er twintig jaar geleden een wet uitgevaardigd dat iedere staatsburger die permanent in het buitenland woont zich om de vijf jaar bij het verantwoordelijke consulaat moet melden omdat hij anders zijn staatsburgerschap verliest en wel automatisch.

HAVLICEK Waarom?

KONSTANTIN Zomaar.

HAVLICEK Dat is nieuw voor mij.

KONSTANTIN Maar het bericht over die wet stond in alle kranten.

HAVLICEK Maar ik lees nooit een krant, hoogstens de overlijdensberichten.

KONSTANTIN Eigen schuld! Daardoor, omdat u alleen overlijdensberichten leest heeft u natuurlijk onvermijdelijk de inschrijvingstermijn gemist en bent u automatisch niet meer van hier.

HAVLICEK Heel interessant. Waar hoor ik dan, als ik vragen mag.

KONSTANTIN Dan nergens. Stilte.

HAVLICEK Glimlacht. Nergens. - Maar ik sta hier.

KONSTANTIN Wet is wet.

HAVLICEK Maar zulke wetten zijn onmenselijk - -
 KONSTANTIN Over het algemeen zal een staatsmachinerie heel vaak een persoonlijk lot vermorzelen.
 HAVLICEK Jammer. Stilte.
 KONSTANTIN Kort en goed: Hier naar binnen gaan is uitgesloten want ik heb mijn strikte voorschriften. Maar weet u wat? Schrijft u een gedetailleerd verzoek aan onze minister van binnenlandse zaken, en beter ook aan de minister van buitenlandse zaken, dat u de genoemde inschrijvingstermijn gemist hebt en dat u nu weer om het automatisch verloren staatsburgerschap vraagt. Schrijft u ook meteen aan de minister van financiën, die gaat het ook aan, en als u soldaat bent, dan liever ook meteen aan de minister van defensie. En natuurlijk vooral aan de minister voor volksgezondheid, maar het beste zou natuurlijk zijn als u ook meteen de minister president persoonlijk direct een speciaal verzoek overhandigt - -
 HAVLICEK Stop! Grijpt naar zijn hoofd. Beste man, hoe schrijf je eigenlijk zo'n verzoek?
 KONSTANTIN Ja, dat zou je een advocaat moeten vragen.
 HAVLICEK Waar? Hier op de brug?

scène 9

Mevrouw Hanusch, de waardin van de post, met een pot koffie.
 KONSTANTIN Ah, dat is lief, mevrouw Hanusch, dat vandaag de waardin van deze post mij zelfs persoonlijk de nachtdienstkoffie brengt in plaats van Klara - - Ik kus je hand!
 HANUSCH Klara heb ik naar de duivel gejaagd - - ik kan geen salaris meer betalen, met mijn zaak gaat het bergaf! De trotse herberg van deze post - - honderdtweëndertig jaar in het bezit van de familie. Weet u, als je man eenmaal dood is -
 KONSTANTIN U vindt nog wel een andere man, daar ben ik van overtuigd.
 HANUSCH Daar ben ik blij om. Maar tot dan verrek ik. Een herberg loopt niet zonder man! Weliswaar heb ik altijd het werk gedaan, gekookt, gewassen en de boekhouding, hij heeft nooit iets gedaan, mijn man zaliger - - hij heeft altijd alleen maar met de stamgasten gezopen en gekaart gespeeld, maar een man moet er nu eenmaal zijn, voor de representatie.
 HAVLICEK Terzijde. Dat zou een beroep voor mij zijn.
 KONSTANTIN Troost je nou maar, mevrouw Hanusch!
 HANUSCH Met wat als ik vragen mag? U heeft het makkelijk, meneer Konstantin! U hangt hier rond, controleert de mensen en leeft ervan - - maar ik! Als ik morgenmiddag niet ergens tienduizend opscharrel dan doof ik uit!! - - Of denkt u misschien dat ik morgenmiddag ergens tienduizend opscharrel?
 KONSTANTIN Waarschijnlijk niet.
 HANUSCH Nooit!
 HAVLICEK Dat zou een wonder zijn!
 KONSTANTIN Is Havlicek even vergeten, ergert zich over zichzelf en wordt daarom een beetje fel. Wablief? Stilte.
 HANUSCH Wie is die meneer?
 KONSTANTIN Niemand. Een ambtelijk geval.
 HAVLICEK Neem me niet kwalijk dat ik me er mee bemoeid heb met mijn wonder -
 KONSTANTIN Onderbreekt hem. Ga nou maar weer retour. Hier is het een verloren zaak.
 HAVLICEK Interessant! Ik zal het ze daar aan de andere kant zeggen - - Hij maakt weer een lichte buiging voor Konstantin en wil af, stopt plotseling nog een keer. Wacht! Ik moet u nog iets overbrengen, zou ik bijna helemaal vergeten zijn. Een vriendelijke groet van meneer Thomas Szamek - -

KONSTANTIN Perplex. Szamek?
 HAVLICEK Die ja. De grensbewaker van de overkant - - en hij laat u zeggen dat de juffrouw zijn dochter vannacht niet komen kan. *Stilte.*
 KONSTANTIN Tegen Hanusch. Heeft u dat gehoord?
 HANUSCH Zeker.
 KONSTANTIN Een ravenvader. Niet genoeg dat hij zijn fijngevoelige dochter tiranniseert maar hij maakt me ook nog belachelijk! *Tegen Havlicek.* Zegt u maar tegen Szamek, dat de heer Konstantin zijn groet familiair beantwoordt en dat hij zich verheugd op de komst van juffrouw dochter.
 HAVLICEK Zal het overbrengen - - Af.

scène 10

En weer loopt Havlicek over de brug - - en omdat hij in de buurt van de privéleraar komt herinnert hij zich hem en loopt voorzichtig op zijn tenen verder.
 PRIVÉLERAAR Loop maar rustig stevig door hoor, beste man! En stamp, stamp! Mijn god, er zou nu gerust een heel regiment met artillerie voorbij kunnen komen, ze bijten toch niet. En wie hebben de schuld? De wormen!
 HAVLICEK Bekijkt de wormen.
 PRIVÉLERAAR Wat zijn dat voor kleine piertjes ?! Ik heb het haar nog extra ingeprent: mijn lieve vrouw: alleen dikke wormen! Nee! Hele dunne brengt ze me, waarbij je steeds in je eigen vlees prikt als je ze aan de vishaak spietst. *Tegen vrouw.* Ga en breng me dikke wormen! Wegwezen!
 VROUW Beweegt zich niet.
 PRIVÉLERAAR Wat sta je daar nog? Heb je me niet gehoord?
 VROUW Onheilspellend rustig: Ik zoek geen wormen meer voor je.
 PRIVÉLERAAR Wat zijn dat voor nieuwe praatjes?
 VROUW Barst plotseling los. Ik zoek geen wormen meer voor je! Zoek ze zelf! Genoeg, genoeg! Ik trap ze dood! Ze vertrapt hysterisch snikkend de wormen op de grond.
 HAVLICEK Stop! Die arme wormen!
 VROUW Laat zich niet storen. Wie vraagt of ik arm ben? Wie?! Genoeg! Ik mag me toch ook ontspannen, de krant lezen of een roman - - wie vraagt mij wie ik ben? Niemand, niemand, gemene egoïst! Snel af.
 PRIVÉLERAAR Tegen Havlicek. Wat een furie, hè?. Brengt me alleen maar dunne wormen en dan ben ik de egoïst! Abrakadabra abrakadabra - - je begrijpt het niet!

scène 11

De vrouw loopt huilend en bibberend over de brug - - ze bereikt de linker oever waar Eva net met de opgewarmde koffie uit de barak komt. Mrschitzka, die nu geen dienst meer heeft, maakt het zich comfortabel. Hij trekt net zijn schoenen uit.
 SZAMEK Tegen de vrouw. Nou, wat heeft hij gevangen, meneer de privéleraar?
 VROUW Kijkt hem aan, antwoordt niet maar lacht alleen en wel op zo'n manier dat het Szamek een beetje koud op de rug wordt, en af.

scène 12

MRSCHITZKA Kijkt haar na. Wat heeft ze toch?
 SZAMEK Vrolijk waarschijnlijk - - Tegen Eva. Breng nog een pot, misschien drinkt Mrschitzka ook - -
 EVA En ik?
 SZAMEK Wie heeft hier nachtdienst? Jij of ik? *Apropos nachtdienst:* ik heb net jouw Konstantin laten weten dat je vannacht niet naar de overkant komt.
 EVA Papa!
 SZAMEK Denk jij dat ik me niet heb laten vertellen waar jij je nachten doorbrengt? Kort en goed: daar blijft het bij!

EVA Nee, maar dit is indiscreet - -
SZAMEK Indiscreet! Vergeet niet dat ik je verwekt heb!

scène 13

Havlicek verschijnt en stopt, inmiddels een beetje verlegen.

MRSCHITZKA Heeft inmiddels ook zijn voetlappen uitgetrokken, hij is nu op blote voeten en hij masseert zijn tenen.
Au! Volgens mij heb ik een bloedblaar onder het eelt - - Hij kijkt naar Havlicek.
Wat?! Alweer?

HAVLICEK Neem me niet kwalijk, maar ik schijn een vergissing te zijn - -
MRSCHITZKA Vergissing?

HAVLICEK Een grote. De grensautoriteit daar aan de andere kant laat me niet binnen. Die zegt dat ik niet daar hoor, maar hier.

MRSCHITZKA Wat zegt hij?!

HAVLICEK Hij zegt dat ik daar aan de overkant geen staatsburger ben.

MRSCHITZKA Onzin! Domme onzin! Staatsburger ben je daar waar je onder de jurisdictie valt, en onder de jurisdictie val je daar waar je geboren bent! Crucifix!

SZAMEK Tegen Eva. Een rund is hij dus ook nog, die Konstantin - -

HAVLICEK Maar daar aan de overkant hebben ze intussen een wet vervaardigd - -

SZAMEK Onderbreekt hem. Die wetten van hun gaan ons niks aan! Totaal niks, nou vraag ik je!

MRSCHITZKA Wij hebben onze eigen wetten! En hier staat het zwart op wit: Ferdinand Havlicek, geboren in Großenzering - -

SZAMEK Dat heet nu Kleinenzering.

MRSCHITZKA Sinds wanneer dan?

SZAMEK Sinds eergisteren.

HAVLICEK Interessant.

SZAMEK Ik weet dat precies omdat ik daar een zwager heb - - een enorme leugenaar.

Tegen Eva. Zoals iedereen daar aan de overkant! Tegen Mrschitzka. Die heeft me pas gisteren geschreven, hoe het er daar vandaag uitziet - -

HAVLICEK Wat? - - Neem me niet kwalijk, maar ik ken namelijk mijn vaderland niet.

MRSCHITZKA Ga kijken daar aan de overkant en leer het kennen.

HAVLICEK Maar daar aan de overkant laten ze me niet binnen - -

MRSCHITZKA Het moet! Waar moet je dan anders naar toe?

HAVLICEK Precies.

MRSCHITZKA Dus ga er nu in godsnaam naar toe! Mars-mars!

HAVLICEK Moment! Namelijk de meneer van de overkant heeft nog gezegd dat ik een familiäre groet aan de heer Szamek moet - -

SZAMEK Schenkt net koffie in. Dat ben ik!

HAVLICEK Dat weet ik!

SZAMEK Maar hoezo familiär?

HAVLICEK Weet ik het?

SZAMEK Verder!

HAVLICEK En verder laat hij u hartelijk bedanken voor uw vriendelijke groet en dat hij hij juffrouw dochter vannacht verwacht.

SZAMEK Wat een schoftenstreek! Tegen Eva. Lach niet! Tegen Havlicek. Zo! En nu gaat u gewoon mooi weer naar de overkant en brengt hem een vaderlijke groet en vraagt u of hij zich misschien niet herinnert wat ik hem veertien dagen geleden categorisch geschreven heb! Dat ik namelijk als hoofd van de familie nooit mijn toestemming tot deze verbintenis zal geven - - en als hij zich ophangt, dan ook niet!

HAVLICEK Maar ik ben toch geen postbode!

MRSCHITZKA Mars-mars!
HAVLICEK Trekt enigszins gelaten zijn schouders op en gaat af..

scène 14

SZAMEK Tegen Eva: Begrepen?
EVA Nee.
SZAMEK Zal me nog wel leren kennen, jij met je hartedief - - 'Familiaire groet!' – Een mooi figuur, nogal impertinent - -
EVA Hij zal alleen maar lachen. Om je onmachtige woede.
SZAMEK Zullen wel zien hoe onmachtig - - Hij drinkt koffie. Brrr! Wat een smerige koffie!
EVA Jij zei dat ik vanaf vandaag de goedkoopste - -
SZAMEK Onderbreekt haar Omdat we moeten sparen - - spa-ren! Vergeet dat niet alsjeblijft!
EVA Alsof ik niet sowieso spaar.
SZAMEK Maar gisteren heb je weer seringenzeep - -
EVA Onderbreekt hem. Maar ik moet me toch wassen als vrouw! Beetje verzorgen!
SZAMEK Wassen ja, verzorgen is overbodig. Mrschitzka geen koffie?
MRSCHITZKA Manikuurt zich nog altijd met zijn bajonet. Als er is - -
SZAMEK Tegen Eva. Geef hem! Eva Schenkt in.
MRSCHITZKA Merci! Hij drinkt en ziet er verstoort uit. Wat is dit als ik vragen mag? Koffie of thee?
SZAMEK Mokka. Uit Sumatra.
MRSCHITZKA Sumatra. Nou dan ben ik blij dat ik geen Sumatraan ben - -
SZAMEK Hebt toch nog nooit in je leven echt goeie koffie gedronken.
MRSCHITZKA Best mogelijk! Aan de duurdere soorten moet je nu eenmaal eerst wennen, vaak smaakt de goedkoopste beter - - Hij drinkt weer. Vreemde koffie. Maar langzaam komt hij op smaak - - En drinkt weer.
SZAMEK Plotseling tegen Eva die terloops weg wil gaan. Waar naar toe?
EVA Wandelen.
SZAMEK Over de brug?
EVA Ja.
SZAMEK Je blijft! Net nu hij je vader zo impertinent heeft laten groeten vereist het een familiale houding dat jij als dochter hier blijft.
EVA Ach wat dochter! Ik moet! Ik heb hem mijn erewoord gegeven dat ik vandaag kom.
SZAMEK Een vrouw heeft geen erewoord.
MRSCHITZKA Goed zo.
EVA Doe toch niet zo ouderwets, papa!
SZAMEK Ach wat ouderwets! Ik word niet nieuwerwets, begrepen? Je blijft hier bij mij! Stilte.
EVA Scherp. Je vergeet dat ik meerderjarig ben - - sinds zes mei.
SZAMEK tegen Mrschitzka. Ze is een zondagskind.
MRSCHITZKA Gefeliciteerd.
SZAMEK En meerderjarig.
MRSCHITZKA Dat kun je merken.
SZAMEK Grijnst. En ze onderhoudt zichzelf.
EVA Dat doe ik! Stilte.
SZAMEK Waarmee? Eva zwijgt. Wie moet jou dan wel onderhouden?
MRSCHITZKA Een man.
SZAMEK Wees zo goed!
EVA Precies! Een man. Mijn man.

SZAMEK 'Mijn' man? Mrschitzka! Ze zegt 'mijn' man!

MRSCHITZKA Tableau!

EVA Hij is mijn man!

SZAMEK Dreigend. Sinds wanneer? Konstantin?

EVA Die ja. Ook al zijn we nog niet getrouwd - - hij is en blijft mijn man.

MRSCHITZKA Nogmaals tableau! Stilte.

SZAMEK Tegen Mrschitzka. Er een steen van mijn hart gevallen. Ik begon al te geloven dat juffrouw dochter stiekem getrouwd was - -

MRSCHITZKA Zal me worst wezen! Achterom is hetzelfde als voorom! Stel ik heb drie dochters, en een van hen heeft een buitenechtelijke bastaard in huis gebracht, en wel de jongste als eerste, crucifix! En bij de oudste hebben we de vader zelfs niet kunnen achterhalen en dat terwijl ik toch politiebeambte ben en ik bekend ben met recherche-ondervragingen - - Jaja, Thomas, tegen de liefde kan geen criminalistische vooruitgang op! En als ik duizend dochters zou hebben, zoals de sultan van Istanbul, dan zou ik nu duizend bastaards hebben, crucifix!

EVA Wat zegt u toch absurde dingen. Bij mij zijn de feiten heel anders.

MRSCHITZKA Altijd hetzelfde, juffrouw Eva! Onthouding is de moeder van voorzichtigheid! Tegen Szamek. Hoeveel kinderen heeft ze, juffrouw dochter?

SZAMEK Wat?!

EVA Nog geen één, helaas!

SZAMEK 'Helaas'! Nou servus!

EVA Hopelijk is er binnenkort één onderweg.

SZAMEK Lacht: 'Hopelijk' - - nu word ik gek. Alles worst inderdaad! Ik vecht tegen een chinese muur, als een os ren ik er tegen op! Jammer dat ik vandaag nachtdienst heb, anders sprong ik in het water - - ga maar naar de overkant naar je gigolo en verlaat je arme, oude vader die je verwekt heeft - - Hij begraaft zijn hoofd in zijn handen. Stilte.

EVA Zeg papa: wat heb je eigenlijk tegen Konstantin?

SZAMEK Plotseling verandert, zachte vaderlijke toon. Mijn kind. Ik zal het je nog een keer zeggen: tegen je Konstantin heb ik alleen dat ene, dat hij namelijk geen geld heeft. - - Kijk, jij bent een leuk meisje, fris, en ik wil dat je gelukkig wordt. Rijk moet je trouwen, heel rijk, zodat ook je arme oude vader wat van je krijgt - - eclatant uitkijken moet je, niet zoals je moeder zaliger, die had namelijk niet zo'n bedelaar als een douanebeambte moeten trouwen maar een rijke groothandelaar, maar juist mij had ze onsterfelijk lief en toen is ze de arme echtgenote van een douane-beambte geworden - - en wat heeft ze aan haar leven gehad aan mijn zijde? Niks. Naar de Riviera had ze moeten kunnen reizen of naar een kuuroord - -

EVA Ik heb geen kuuroord nodig.

SZAMEK Dat zei je moeder zaliger ook. Maar toch.

scène 15

En nogmaals komt Havlicek.

MRSCHITZKA Buiten zichzelf. Wat zie ik?! Alweer?! Nu ga ik u meteen arresteren en dan eerst op water en brood voordat ik u weer op transport de vrijheid in laat.

HAVLICEK Vrijheid is goed.

MRSCHITZKA U maakt geen grappen over mij toch?!

HAVLICEK Schreeuwt plotseling tegen hem. Ik ben toch geen grap. En trouwens ik heb weer een boodschap over te brengen hier - - van de autoriteit van de overkant, van de verliefde!

MRSCHITZKA Dat is met twee maten meten. Dus schiet op, schiet op.! Breng de boodschap over en ga weg!

HAVLICEK Maar ik laat me niet kommanderen, u -- ik ben al zo vriendelijk om als een wandelende lettre d'amour rond te lopen.

MRSCHITZKA Alleen geen vrijpostigheden!

HAVLICEK Trekt u liever eerst uw schoenen aan voor u mij zo formeel toe spreekt.

MRSCHITZKA perplex. Schoenen?

EVA Tegen Havlicek: Meneer - -

HAVLICEK Havlicek.

EVA Szamek.

HAVLICEK Buigt galant: Aangenaam!

EVA En als ik vragen mag, wat heeft u ons over te brengen, meneer Havlicek?

HAVLICEK Niet veel, niet weinig, mevrouw Szamek! De heer bruidegom van daar aan de overkant laat namelijk meneer uw vader hier zeggen dat het hem daar aan de overkant eigenlijk verdriet doet, veel verdriet, dat meneer vader zo fel tegen hem tekeer gaat.

EVA Verdriet? Ze kijkt naar Szamek. Heeft hij dat gezegd?

HAVLICEK Oprecht verdriet!

SZAMEK 'Oprecht!' Als iemand van de overkant dat zegt!

EVA En hij heeft er verder niks aan toegevoegd?

HAVLICEK Verder heeft hij er alleen nog aan toegevoegd dat hij daar aan de overkant persoonlijk geen zachtere engel kent en dat hij het dus niet langer meer kan aanzien hoe meneer vader zich hier als een buitenstaander met zijn liefdeservaringen bemoeit - -

SZAMEK Onderbreekt hem. Wat! Ik een buitenstaander? De bloedeigen verwekker?! Nou servus!

HAVLICEK Meneer Szamek! Ook voor de bloedeigen meneer verwekker kan het onder bepaalde omstandigheden gevaarlijk zijn - -

MRSCHITZKA Onderbreekt hem. Wat hoor ik?! Stop nu met praten! Dat ook nog?!

HAVLICEK Snauwt. Laat een mens toch uitpraten, ja?!

MRSCHITZKA Zwijgt perplex.

SZAMEK Tegen Mrschitzka. Laat hem, Mrschitzka! Laat hem uitpraten, het is zo aangenaam stomzinnig - -

HAVLICEK Misschien! Desalniettemin: Ik heb bijvoorbeeld eens een zekere mevrouw Hörl gekend, van geboorte een Spitzinger, en die had een oude vader, een zekere Emanuel Spitzinger, die zich namelijk ook altijd met de liefdesaangelegenheden van zijn dochter en schoonzoon bemoeide - - En het einde van het lied? De oude Spitzinger is door Hörl en mevrouw Hörl doodgeslagen. Met de bijl! De dochter haar bloedeigen vader met de bijl. Om middernacht! - - Stelt u zich voor een doodgeslagen man, meneer Szamek, het is niet goed als je je er mee bemoeit - -

MRSCHITZKA Daar heeft hij gelijk in, die uitgewezene! Ik zou uit mijn praktijk nog hele andere verhalen kunnen vertellen, mensen! Urenlang zou ik jullie uiteen kunnen zetten hoe hele families elkaar onderling uitgeroeid hebben tot de laatste schakel - - en vanwege wat? Vanwege niks!

SZAMEK Plotseling tegen Eva. Eva. Zou jij mij met een bijl - -

EVA Snauwt. Vraag niet zo stom! Stilte.

MRSCHITZKA Tegen Havlicek. Nou, wat sta je hier nou nog?

HAVLICEK Waar moet ik dn anders staan?

MRSCHITZKA Hier niet! Daar is de deur! Hij wijst naar de brug.

HAVLICEK 'Deur', die is goed - - Hij wil af
SZAMEK Stop! - - Zeg hem aan de overkant: Thomas Szamek is een oude man en laat het vanaf vandaag over aan het lot.
HAVLICEK Dus het lot - - Af.

scène 16

Havlicek loopt weer over de brug - - maar nu hengelt hij alleen, de privéleraar.
HAVLICEK Meevoelend. Nog altijd niks gevangen?
PRIVÉLERAAR Bedeesd, gelaten. Nee.
HAVLICEK Lot.
PRIVÉLERAAR Stuift op. Wat lot! Worm! Te dunne wormen! Abrakadabra! Vaak erger ik me wel zo over mijn echtgenote dat ik liever zelf een snoek zou willen zijn!
HAVLICEK Om vervolgens door u zelf opgevestigd te worden! Haha!
PRIVÉLERAAR Vandaag zou ik er helemaal niks op tegen hebben! Kijk maar, ik ben op van de zenuwen, omdat mijn vrouw epileptisch is, straks heeft ze het schuim op de mond - - daarom vis ik ook, omdat het me kalmeert. Maar als ik nu niet meteen wat vang dan word ik nog zelf epileptisch.
HAVLICEK Beter van niet! Hij loopt verder. Tot ziens!

scène 17

En weer aan de overkant bij Konstantin.
KONSTANTIN Nou, wat heeft hij gezegd, die Szamek?
HAVLICEK Lot!
KONSTANTIN Wat betekent dat??
HAVLICEK Hij is een oude man heeft hij gezegd en vanaf vandaag laat hij het over aan het lot.
KONSTANTIN Verheugd. Echt waar! Nou bravo! Voor het lot ben ik niet bang! Mijn lot heet Eva en komt wanneer ik wil!
HAVLICEK Een mooi lot, een zoete - - - Arme Havlicek! Dertig jaar heb je belasting betaald zonder te trillen - - Maar goed dat ik geen familie heb anders stonden we hier nu met veel meer.
KONSTANTIN Bent u vrijgezel?
HAVLICEK Ja, maar geen verstokte. Stille.
KONSTANTIN Ik denk vaak: je weet niet wat beter is: trouwen of ongehuwd blijven - -
HAVLICEK Trouwen. Naar eer en geweten! Neem dat maar van mij aan, jongeman, want ik ben niet getrouwd en nergens is het zo eenzaam als thuis, zelfs als je het nog zo inricht als een thuis. Ik heb bijvoorbeeld een spiegelkast - -
KONSTANTIN Onderbreekt hem. Spiegelkast?
HAVLICEK Een grote, mooie. Waarin je jezelf helemaal kan zien. In een keer.
KONSTANTIN Aha.
HAVLICEK Ja - - - Hij springt plotseling op. Ik heb een idee! Weet u wat, kom met me mee naar daar, naar de andere kant, en zeg hen persoonlijk maar gepast dat ik hier aan deze kant absoluut niet naar binnen kan, dan moeten ze me daar aan de andere kant toch naar binnen - - dat is de uitweg!
KONSTANTIN Uitweg? Ik naar de andere kant? In uniform? Dat zou een geweldig grensincident worden met een niet te overziene nasleep in de buitenlandse politiek, nota's, parlementaire interpellatie en diplomatieke maatregelen en god weet wat nog meer! Uitgesloten! Ik mag niet eens op de brug en dat terwijl de brug neutraal is! En dan ook nog naar de andere oever - - dat is grotesk!
HAVLICEK En mijn situatie is misschien niet grotesk? Grote God, wat gecompliceerd - -
KONSTANTIN Het internationaal recht, meneer! Den Haag en Genève. Stilte.

HAVLICEK En wat is deze brug, als ik vragen mag? Neutraal?
 KONSTANTIN Een neutrale zone. Vis noch vlees.
 HAVLICEK Kijkt op de brug naar de privéleraar. Ja, vis schijnt er niet veel te zijn - - Stilte.
 KONSTANTIN Dus gaat u nu maar weer netjes retour - - probeer het gewoon altijd weer en geef niet toe! Praktijk gaat boven theorie!
 HAVLICEK Dat is zo. Dus tot ziens dan - - Af.

scène 18

En weer loopt Havlicek over de brug - - De privéleraar is nu inmiddels zijn echtgenote gevolgd, want het schemert al een beetje. Midden op de brug ontmoet Havlicek Eva, die onderweg is naar haar Konstantin. Hij groet, zij bedankt.

HAVLICEK Stopt, kijkt haar na, en denkt na, plotseling. **Mevrouw Szamek!**
 EVA Stopt. **Meneer Havlicek?**
 HAVLICEK **Neem me niet kwalijk, dat ik u ophoud, ik weet dat het kostbare tijd is als je graag naar de andere kant wil - - maar ik heb een groot persoonlijk verzoek, beste mevrouw Szamek! Zou u niet een vriendelijk woordje voor mij kunnen doen - -**
 EVA **Graag. Waar?**
 HAVLICEK **Bij uw lieve meneer bruidegom - - dat hij namelijk misschien het ene oog dicht wil doen en met het andere oog mij over het hoofd wil zien als ik over zijn grens - -**
 EVA **Zo!**
 HAVLICEK **Ziet u, het schemert namelijk al, en ik kom geen een vaderland binnen - - Maar één oog, mevrouw Szamek, ik ben zo snel als de wind!**
 EVA **Nee, dat is onmogelijk omdat de wet hem boven alles gaat.**
 HAVLICEK **Maar als u, in zekere zin zijn lot - -**
 EVA **Onderbreekt hem. Zijn wet geldt ook voor mij en dat is echt zo en daarom is hij de juiste man.**
 HAVLICEK **Daarom? Nu zou ik u een paar historische anekdotes kunnen vertellen die het tegendeel bewijzen - - Ga, probeert u het omwille van mij! Praktijk gaat boven theorie en u zou een engel zijn.**
 EVA **Lacht. Een engel?**
 HAVLICEK **Een mooie, grote, met vleugels - - bij wie je meteen moet huilen van pure vreugde. Stilte.**
 EVA **Dan probeer ik het wel, maar ik geef je niet veel hoop, meneer Havlicek. Af.**

(HAVLICEK **Blijft alleen de hoop! Kijkt haar na, voor zichzelf. Een engel. Hij zingt.**
Of ook ik ooit een engel zal zijn
als ik van deze wereld verdwijn? Mogelijk.
Of men dan ook de nieuwe gast
de hemel binnen laat zonder pas? Mogelijk.
Ik sta nu hier op deze brug
en kan niet heen en kan niet terug,
maar zo zal ik vertroosting vinden,
ik boet hier voor alle zonden.

Heeft u ooit zo in de penarie gezeten als ik?
Natuurlijk heeft u nooit zo in de penarie gezeten als ik!
Want als u ooit zo in de penarie had gezeten als ik
dan was u allang uit uw vel gesprongen - ik nog niet.

Of zo'n lieve jonge vrouw

ook in het huwelijk een engel blijft? Mogelijk.
Of het je aan het eind niet beter gaat
als je je illusies bewaart? Mogelijk.
Wanneer je je, zoals ik,
al zo vaak in de keuze hebt vergist
dan merk je helaas snel haar gebrek
en word je sceptisch jegens een engel.
Heeft u wel eens zo in de penarie gezeten als ik? enz.)

scène 19

Eva bereikt de rechter oever en treft daar mevrouw Hanusch. Muziek uit.
EVA Goedenavond, mevrouw Hanusch! Waar is Konstantin?
HANUSCH Hij telefoneert - - iets officieels volgens mij. Ik ben alleen nog een keer hier
om mijn ondergang met hem te bespreken, hij is de enige fatsoenlijke mens
die een alleenstaande weduwe waardevolle raad kan geven. Morgen moet ik
het faillissement melden anders sluiten ze me op! En dan maak ik me van kant.
EVA Maar mevrouw Hanusch! De dood is een slechte vriend - Ze lacht.
HANUSCH U heeft het makkelijk! Komt 's avonds hier naar toe en geniet van uw leven!
Jammer dat ik dat niet ook gedaan heb toen ik nog jong was - - nu vind ik geen
man meer! Eva zwijgt. Denkt u echt dat ik geen man meer vind?

scène 20

KONSTANTIN Komt uit zijn roofriddertoren: Ach, Eva! Hij geeft haar een kus, dan tegen mevrouw Hanusch. Dat
zou wat voor u zijn, mevrouw Hanusch! Zojuist kreeg ik een officieel
telefoontje dat hier in de omgeving gevaarlijke drugsmokelaars rondlopen en
op hun aanhouding staat twintigduizend.
HANUSCH Twintigduizend! Mijn god, ik zou ze meteen arresteren! En onthoofden ook,
dan zou ik gered zijn!
KONSTANTIN Nou, zo eenvoudig is dat niet. Die drugsmokelaars zijn roekeloze
misdadigers, ze schrikken nergens voor terug, voor geen wandaad - roof,
moord, verkrachting - -
HANUSCH Onderbreekt hem. Verkrachting ook?
KONSTANTIN Die schrikken nergens voor terug! Komen hier met regelrechte Amerikaanse
praktijken, pantserwagens, machinegeweren - -
EVA Pas maar op!
KONSTANTIN In iedere geval haal ik nu meteen mijn dienstrevolver - - Hij wil weer af naar zijn
roofriddertoren.

scène 21

Havlicek verschijnt.
KONSTANTIN Bekijkt hem en is ongeduldig verrast: Nou en?
HAVLICEK Werpt een heimelijk blik op Eva: En maar - -
KONSTANTIN Maar hier bestaat geen maar! Hoe vaak dan nog, beste man?! Onmogelijk en
uitgesloten!
HAVLICEK Maar het wordt nacht.
KONSTANTIN Val me toch niet lastig! Nu moet ik mijn revolver - - Af in de riddertoren
HAVLICEK Revolver? Grote god!! Snel af.

scène 22

EVA Kijkt Havlicek na. Nee, die angst - -
HANUSCH Ik ken dat geval. Die loopt hier maar heen en weer en weg en terug - - tot hij
nog verhongerd. Een ambtelijk geval. Arme man! Maakt overigens een hele
sympathieke indruk - -

EVA Oh, hij is beschaafd! En nergens laten ze hem binnen - -
HANUSCH Ik zou hem wel binnen laten. Bij iedere grens! Wie heeft daar nou last van? Ik niet!
EVA Zo zonder vaderland zou ik niet willen zijn. Overal vreemd, overal anders - -

scène 23

KONSTANTIN Verschijnt nu weer en wel met zijn dienst revolver. Dit is hem. Een trommelrevolver. Als hij op de derde 'stop' niet stopt dan schiet ik hem op de vlucht neer en mij gebeurt niks. - Wie komt daar? Een non?
HANUSCH Ja, dat is een verpleegster met een zeer voorname zieke dame - - waarschijnlijk met een vertrouwelijke ziekte, stel ik me voor.
EVA Waarom?
HANUSCH Nou, anders zouden ze toch niet uitgerekend in ons gehucht, in de maneschijn! Trouwens mijn enige gasten. Sst.

scène 24

Mevrouw Leda en de verpleegster lopen langzaam voorbij. Maar de verpleegster is helemaal geen verpleegster maar een verkleedde man, genaamd Schmugglischinski, die samen met mevrouw Leda, en de zieke natuurlijk, ook alleen maar maskerade is, het dubbelkoppige hoofd van de koortsachtig gezochte drugsmokkelaars is. Nu wenden ze een langzame avondwandeling voor om het terrein rond de grens goed te verkennen.
HANUSCH Uw onderdanigste dienaress, dames! Al hersteld? Mevrouw Leda en Schmugglischinski knikken haar vriendelijk toe en gaan langzaam af.

scène 25

Eva kijkt ze na. Die dame ziet er slecht uit, - - heel geel.
HANUSCH En in de ochtend tussen acht en twaalf is ze altijd geparalyseerd maar 's middags doet ze aan gymnastiek. En hoe die non haar verpleegd.
KONSTANTIN Ontroerend, hè?
HANUSCH Een heilige is het en anders niet.
EVA Soms denk ik wel eens, we denken allemaal te weinig aan de overzijde.
KONSTANTIN Wie kan geloven is een gelukkig mens. Stilte.
HANUSCH Zo, nu moet ik maar naar huis, het souper klaar maken voor mijn enige gasten!
EVA Diëet zeker?
HANUSCH Heel eenvoudig! De dame mag 's avonds niks eten en de non vast! Dus beveel me aan, dames en heren! Af.
KONST+EVA Goedenacht, mevrouw Hanusch.

scène 26

Nu is het nacht geworden. En weer verschijnt Havlicek - - en meteen kijkt hij naar de dienstrevolver die konstantin nog altijd in de hand houdt en doet meteen 'handen omhoog'.
KONSTANTIN Verrast door dit gebaar. Wat is er? Wat doet u met uw handen?
HAVLICEK Ik geef me over.
KONSTANTIN Perplex. Hoezo?
HAVLICEK Niet schieten alsjeblieft!
KONSTANTIN Oh! Hij lacht en stopt de dienstrevolver in zijn dienstgordel.
HAVLICEK Doet zijn handen naar beneden en lacht: U bent een vriendelijk mens - -
KONSTANTIN Mogelijk.
EVA Absoluut!
KONSTANTIN Oh, jij bent lief - - Tegen Havlicek. Maar voor u ben ik slechts grensbewaker en geen mens en nu raakt eerlijk gezegd mijn geduld op. Ik hou het niet vol dat u steeds weer verschijnt, uiteindelijk ben ik ook maar een mens.
HAVLICEK Precies.
KONSTANTIN Dus zorg dat u nu definitief verdwijnt, ja?!

HAVLICEK Maar aan de overkant heeft hij me bedreigd, dat hij het kanon afschiet als ik nog een keer - -

EVA Met het kanon?

HAVLICEK Ja, ik denk dat meneer uw vader niet helemaal nuchter meer is en meneer de gendarme Mrschitzka ook niet meer helemaal - -

EVA Ze drinken?

HAVLICEK Jenever. En rum.

EVA Tegen Konstantin. Alweer!

HAVLICEK Je ruikt het al op de brug.

EVA Verschrikkelijk!

HAVLICEK Zo heeft iedereen zijn zorgen! Stilte.

KONSTANTIN Dus word alsjeblieft redelijk - -

HAVLICEK Onderbreekt hem. Ik word niet redelijk!

KONSTANTIN En ik word gek.

HAVLICEK Door mij!

KONSTANTIN Van u, ja, maar niet van mezelf!

HAVLICEK En waar moet ik slapen?!

KONSTANTIN Op de brug! Punt. Stille.

HAVLICEK Dus punt. Dreigend. Nu hou ik het niet meer uit! Nu blijf ik dus op de brug. Dus nu zal ik maar op de brug gaan slapen, begrepen?! Bij weer en wind en zon en maan! U zal nog wat beleven!! Snel af.

scène 27

Nu waait de nachtwind.

KONSTANTIN Overdonderd tegen Eva: Wat heeft ie ons te bedreigen?

EVA Hij is gewoon beklagenswaardig. Steeds maar heen en weer - - dat stompt een mens af.

KONSTANTIN Ik was mijn handen in onschuld. Waarom hebben we die verdomde grens?

EVA Dat zeg jij? Als grensbewaker?

KONSTANTIN Dat zeg ik privé. Stilte.

EVA Konstantin. Zou jij niet nu even heel privé je toren naar binnen kunnen gaan?

KONSTANTIN Perplex. Waarom?

EVA Omdat dan ondertussen hier iemand voorbij - - dan zou hij gered zijn, zo snel als de wind.

KONSTANTIN Eva! Wil je me verleiden? Dat vind ik niet leuk!

EVA Maar waar moet hij dan slapen?!

KONSTANTIN Denk je dat het mij niks doet? Maar ik verbijt mijn hart uit pure plicht. Stille.

EVA Mannen zijn komisch.

KONSTANTIN Onaangenaam geraakt. Komisch?

EVA Ja. Ik denk nu speciaal aan papa - - dat hij zich sinds kort weer aan de alcoholduivel heeft verpand, maar dat is tragisch. Pas nog, toen ik een nacht niet bij je was, toen heeft hij me verschrikkelijk uitgescholden in zijn dronkenschap - - o zo verschrikkelijk! Maar tijdens deze scheldpartij ging me langzaam een licht op, dat hij namelijk helemaal niet mij bedoelde maar mijn arme moeder zaliger, die toch allang geleden het tijdelijke met het eeuwige heeft verwisseld, maar juist in zijn dronkenschap was hij dat vergeten en heeft mij met haar verward.

KONSTANTIN Moet veel verdragen, jij arme, lieve, daar aan de overkant - -

EVA Ik verlang ook altijd naar deze kant, ik kan bijna niet wachten op de nacht - - hier aan de overkant is alles zo licht.

KONSTANTIN Kom - - Gaat op de bank voor zijn roofriddertoren zitten en zij gaat op zijn schoot zitten. Stilte. En hoe gaat het nu eigenlijk?

EVA Wie? Wat?

KONSTANTIN Ik bedoel, hoe staat je vader nu tegenover ons twee, zo te zien draait hij bij - -

EVA Ik geloof hem niet. Papa denkt alleen maar aan geld. Ik moet rijk trouwen zodat hij naar de Riviera kan - - Soms zou ik hem werkelijk wel met een bijl - -

KONSTANTIN Stil, zoete - - Ze zoenen.

EVA Liever arm maar wel gelukkig.

KONSTANTIN Misschien kun je met mij naar de Riviera als ik bijvoorbeeld vandaag die drugssmokkelaars - - twintigduizend! Maar als ik ze deze keer niet te pakken krijg, smokkelaars sterven niet uit, godzij dank - - Hij bekijkt automatisch zijn dienstrevolver. Hopt! Goed dat ik hem bekijk, mijn dienstrevolver! Er zitten helemaal geen patronen in, dan zouden we nu naar onze twintigduizend kunnen fluiten. Hij staat op.

EVA Ik ben bang!

KONSTANTIN Mijn vrouw moet niet bang zijn, dat hangt samen met mijn gevaarlijke beroep - - Hij wil af.

EVA Waar ga je naar toe?

KONSTANTIN Ik haal alleen de patronen - - Af in zijn roofriddertoren.

scène 28

Eva alleen. Ze kijkt schuw om zich heen in de nacht. Het is heel stil. Dan plotseling klinkt er uit de roofriddertoren dansmuziek.

EVA Verschrikt en luistert. - - Muziek? Muziek - -

scène 29

KONSTANTIN Verschijnt weer met de patronen en laadt zijn revolver. Nou? Wie spitst zijn oortjes? Ben ik helemaal vergeten je daarmee te verrassen - -

EVA Onderbreekt hem: Radio!

KONSTANTIN Leuk, toch?

EVA Mijn droom.

KONSTANTIN Nu is iemand gelukkig - -

EVA Niet zeggen! Overal zitten boze geesten en ze beheksen het goede - - ze wonen in de rivier en 's nachts duiken hun koppen op en luisteren en wie hardop vrolijk is, die kijken ze aan en dan moet je huilen. Stilte. Kom, laten we dansen! Konstantin danst met haar.

scène 30

Nu verschijnt de minister-president van de regering met zijn sekretaris op de rechter oever. Omdat hij streng incognito wenst te zijn zullen we hem x noemen. Konstantin en Eva, die in het schijnsel van de lantaarn op het bruggenhoofd dansen, zien de beide heren niet en dansen dus doodkalm door.

SECRETARIS Dus hier is dat veel besproken, afgelegen bruggehoofd - -

X Onderbreekt hem. wat? Danst onze grensbewaker? De grens als dansbar?

Penetrant! Jammer dat ik mijn incognito niet mag onthullen, penetrant jammer! - - Maar die meid heeft charme. Trouwens ze herinnert me aan een vrouwelijk wezen uit de vooroorlogse tijd.

SECRETARIS Aan Panilla, Excellentie!

X Precies!

SECRETARIS Maar Panilla had andere heupen. rondere.

X Hoe komt u zo penetrant geïnformeerd? Panilla zou uw grootmoeder kunnen zijn - - Nanana, jonge man!

SECRETARIS Mijn geïnformeerdheid berust toch alleen maar op mijn moeder, excellentie! Die heeft zich namelijk vaak uitvoerig bij mij beklagd - - over papa. Vanwege Panilla.

X Jaja, arme Papa - - een goed mens. God hebbe zijn ziel. Maar Panilla was ooit een speelse kat! Nu is ze helaas blind - - Zo, en nu laat u me alleen. Waar is mijn valse pas?

SECRETARIS Overhandigd het hem. Hier, excellentie!

X En u wacht in het dorp met de auto!

SECRETARIS Zeker, Excellentie! Ab.

scène 3 I

X Nadert de dansenden.

EVA Ziet hem het eerst. Ah, daar komt iemand. Jammer!

KONSTANTIN Maakt zich los van Eva en wendt zich tot x. Uw grenspas alsjeblieft.

X Hier mijn pas - - Hij overhandigt zijn valse pas.

KONSTANTIN Bladert uitvoerig en denkt na.

X Ongeduldig. Nou, duurt het nog lang?

KONSTANTIN Rustig!

X Maar ik heb iets dringends te doen!

KONSTANTIN Mogelijk! Maar ook als ik hier dans heb ik mijn ogen overal en er hangen hier allerlei drugssmokkelaars rond - -

X U maakt toch geen penetrante grappen, hoop ik?

KONSTANTIN Vaart tegen hem uit. Rustig! 'Penetrant' is een belediging van het ambt. En de foto klopt trouwens ook niet.

X Klopt niet? Uitgesloten!

KONSTANTIN Kijk!

X Bekijkt de foto. Oh, wat een ezel.

KONSTANTIN Dit is een volle baard en u bent geschoren. Glad geschoren, en behalve dat is de pas ook vals - - deze stempel hoort namelijk volgens voorschrift over deze rand en niet onder deze rand. Ik ken namelijk mijn voorschriften!

X Dat wist ik helemaal niet, dat ik deze voorschriften uitgevaardigd had - -

KONSTANTIN Het spijt me maar ik moet nu tot een grondige fouillering overgaan. - - ik zeg alleen: cocaïne! Dus kom maar op!

X Terzijde. Cocaïne? luid. Stop! Kunt u zwijgen?

KONSTANTIN Perplex. Waarom?

X Ik moet me helaas ontmaskeren.

KONSTANTIN Uw enige mogelijkheid. En waar is de cocaïne?

X Hou toch op met die penetrante cocaïne! Hier is mijn echte pas. Maar zwijgen!

KONSTANTIN Bekijkt de pas, kijkt raar op, staat in de houding en salueert.

X Getemperd. Plaats rust! Geen ruchtbaarheid - - Incognito, strengste Incognito! Anders zou het misschien nog een catastrofe worden voor de hele geciviliseerde wereld!

KONSTANTIN U kunt van mij op aan, minister-president!

X En ook mevrouw de bruid niks zeggen - - Overigens ben ik blij dat we zulke gewetensvolle grensbewakers hebben, dat met die volle baard was heel goed, maar dat met de stempel was fenomenaal. Nou, ik zal het me wel herinneren dat we uw plichtsbewuste kracht behoorlijk zullen benutten!

KONSTANTIN Zeer verheugd, minister-president!

X En nogmaals: ambtsgeheim!

KONSTANTIN **Ambtseed!**
X **Bedankt! Af.**

scène 32

X loopt over de brug en het zou heel duister zijn als er aan de hemel niet een grote maan zou hangen die stompzinnig zou schijnen. Havlicek leunt midden op de brug op de brugleuning - - hij ziet X al komen en bekijkt hem geïnteresseerd.

X Meteen op hem af. **Neem me niet kwalijk, collega, dat ik u zo lang heb laten wachten, maar mijn grensbewakers zijn te punctueel - - Hij lacht. Ik ben oprecht blij u te leren kennen, ook in het belang van onze beide landen, een belang dat een dringend beroep doet op een geheime gedachtenwisseling van humane aard van de beide regeringsleiders.**

HAVLICEK Terzijde. **Grote god! Een gek!**

X **Het was een zeldzaam, gelukkig idee van uw kant om elkaar hier op deze afgelegen brug te ontmoeten, hier kunnen we bij wijze van uitzondering vreedzaam alle kwesties die onze beide landen raken, aanraken.**

HAVLICEK **Interessant! Terzijde. Gewoon altijd gelijk geven anders komt er misschien amok!**

X **Wij lijden onder onze grenzen.**

HAVLICEK **O hoe waar!**

X **Het vervult me met ongehoorde vreugde dat u deze opvatting deelt!**

HAVLICEK **En of ik deze opvatting deel.**

X **Uw opvatting vervult me met hoop.**

HAVLICEK **Hoop is een heen en weer bewegende rietstengel - -**

X **Die in de storm maar moeilijk breekt, zoals een sterke spar.**

HAVLICEK Terzijde **Een dichter!**

X **Maar om op onze grenzen terug te komen - -**

HAVLICEK **Heel goed!**

X **- - dan moet en mag en zal en wil ik alleen maar benadrukken dat deze grenzen een kwelling zijn.**

HAVLICEK **'Kwelling' is te zwak uitgedrukt!**

X **Maar als we dat nu hardop zouden zeggen dan zou de algehele, publieke opinie luid sissen van woede - -**

HAVLICEK **Nou, de 'algehele' - - Er zijn ook mensen die het toejuichen. Ik bijvoorbeeld.**

X **U, natuurlijk. Ik zeg alleen één woord: Macchiavelli!**

HAVLICEK **Wat?**

X **Oh, wij begrijpen elkaar wel, beste vriend - - mag ik u 'vriend' noemen? U staat zo geweldig tegenover deze zaken!**

HAVLICEK **Ik sta alleen tussen deze grenzen.**

X **U formuleert subliem en ik zou gelukkig zijn als we tot een schikking zouden kunnen komen, theoretisch en praktisch - -**

HAVLICEK **In de eerste plaats praktisch, omdat ik hier binnenkort kou vat!**

X **U houdt van grappen maken - - hehehe!**

HAVLICEK **Geen idee! Voelt u die tocht dan niet! Deze middernachtswind? Mijn god, ik heb al een verkoudheid!**

X **Jaja. Offer op offer.**

HAVLICEK **En wat krijg je er voor terug? Niks.**

X **Alleen ondankbaarheid.**

HAVLICEK **Terloops - -**

X **Apropos ondankbaarheid: mag ik u feliciteren met uw welhaast wonderbaarlijke redding van die meedogenloze aanslag?**

HAVLICEK **Welke aanslag?**

X
HAVLICEK Wat? U herinnert het zich niet meer?
Terzijde. Aanslag? Knettergek! Hard. Ach, jaja! Maar weet u, ik heb zoveel aanslagen achter me dat ik ze steeds weer vergeet.

X
HAVLICEK Heroïsch.
Mijn God - - Hij lacht.

X
HAVLICEK Bescheiden en heroïsch! Maar hier tocht het inderdaad onverdragelijk - -
Dat u het maar goed voelt!

X
Terzijde. Mijn bronchitis - - Luid. Dus principieel zijn we het al eens - en wat die enkele, ondergeschikte punten betreft: ik ben tot iedere concessie bereid.
Ik ook. Maar wat helpt het?

X
Maar alleen een concessie die onze waardigheid verdraagt.
HAVLICEK 'Waardigheid'? Ik sta hier en niemand laat me naar binnen - -

X
Hoezo niet naar binnen?
HAVLICEK Niet rechts, niet links - -

X
Waar niet naar binnen? Begrijp er geen woord van.
HAVLICEK Valt tegen hem uit. Dan moet u uw oorschelpen goed open houden, ja? Ze zijn groot genoeg en ze staan ook nog af!

X
Staan ze af?
HAVLICEK En bespaar me sowieso uw gekkenhuisgesprekken! Luister goed, gek! Speel niet met mij, wees maar blij dat je de minister-president niet bent want anders zou je nu wat beleven, begrepen?

X
Wat is dit? Dit is iemand anders!
HAVLICEK Ik ben niemand anders! Ik ben Ferdinand Havlicek en punt! Mijn geduld raakt op, ik ben een drogist en geen gekkenopzichter!

X
Oh hemel ga open en verzwelg me. Havlicek! Dit wordt een Europees schandaal!

HAVLICEK Terzijde. 'Europees'? Grootheidswaan!

X
boigt
HAVLICEK Boem! Het einde van mijn carrière! Mijn aftreden! God, ik ben misselijk! - - Hij over de brugleuning. Stilte.
Terzijde. 'Aftreden'. - - Hm. Misschien is het komedie en steekt er wat achter - - - en geparfumeerd is hij ook, ik ruik het meteen, beroepsmatig. Een heel duur parfum - - Hij nadert snuivend. Gaat het niet goed? X verroert zich niet. Gaat het niet goed?

X
HAVLICEK Vraag toch niet zo penetrant! Ziet u dan niet dat ik moet overgeven?
Dat wel!

X
HAVLICEK Nou dan! Stilte.

X
HAVLICEK Gaat het nu wat beter?

X
Nee. Zometeen komt de klap.
HAVLICEK Neem me niet kwalijk maar wie bent u eigenlijk?

X
Ik? Ik? Een gek! Knettergek!! Hij lacht hysterisch.
HAVLICEK Terzijde. Zoals hij lacht - -

X
Plotseling ernstig. Ik lach nu! En morgen lacht de hele wereld over ons twee.
HAVLICEK Over u misschien! Over mij nauwelijks.

X
Zeker wel!

X
HAVLICEK Ga weg, wat gaat mij de wereld aan?

X
Iedereen zal zich doodlachen!
HAVLICEK Dood? Voor mijn part.

X
Een Havlicek als in-sider - - er zal niks geheim blijven. Hoort u beste vriend: voor u staat de minister-president van de regering van dat land - Hij wijst naar rechts - en deze minister-president wilde met de minister-president van de

regering van dat land - hij wijst naar links - een geheime bespreking van levensbelang over onmetelijke problemen -

HAVLICEK Onderbreekt hem. Wat hoor ik?

X Ja.

HAVLICEK Bent u de minister-president? Geen grap?

X Nog wel, maar morgen schrijf ik mijn memoires die pas over twintig jaar na mijn dood geopenbaard mogen worden. Ik verheug me nu al op het hoofdstuk Havlicek. Stilte.

HAVLICEK En de minister-president van de overkant komt ook hier?

X Hij had hier allang moeten zijn,. Al eerder dan ik!

HAVLICEK Wat? Beide minister-presidenten? - - Nou, dat belooft wat, vrienden.

scène 33

Nu komt Y, de minister-president van de regering op de linker oever, snel op van links en richt zich meteen tot Havlicek.

Y Oh, vergeeft u mij dat ik dermate penetrant vertraagd ben maar helaas had ik pech op pech en we hebben ook nog een hond overreden, een rattenvanger - - dus nogmaals: Vergeef me minister-president!

X Die ook! Hij lacht hysterisch.

Y Verwart. Wie lacht daar toch?

HAVLICEK Die andere!

Y Welke andere?

X Gefeliciteerd, collega!

Y Wie feliciteert me dan toch?! Godverdomme, ik ben toch zo bijziend, en bij de vierde keer pech is mijn bril gebroken en nu zie ik niks!

HAVLICEK Geeft niks, is toch stikdonker!

X Gefeliciteerd nogmaals! U zoekt namelijk mij, maar ik heb u verward en nu bent u ook bij de verkeerde aanbeland! Penetrant!

Y Bij de verkeerde! Penetrant!

HAVLICEK Bij de verkeerde? Bij de goede, mijne heren! Nou, dat verheugd me dat ik u beiden hier tref - - ik ben net in de stemming! Luister! Waarom maakt u twee zulke penetrante wetten, nou? Dat vervaardigd er maar rustig op los, maar niemand denkt daarbij bijvoorbeeld aan een arme voormalige drogisterij-bezitter!

Y Dit hou ik niet vol!

HAVLICEK Ik ook niet.

Y Ik ga en er is niks gebeurd!

HAVLICEK Niks? Het zijn uw wetten!

Y Ik ontken alles!

HAVLICEK Maar mij kunt u niet ontkennen! Mij niet! Kijk me aan als ik met u praat!

Y Wat zou ik u aankijken in deze duisternis! Zonder bril zie ik niks!

HAVLICEK 'Duisternis'! En de maan? Mijn lieve, goede maan! Nu verdwijnt de maan achter een wolk en wordt het heel donker. Havlicek kijkt verrast naar boven, geraakt. Nu is hij weg!

Y Terzijde. 'Maan'! Dat ook nog! Luid. Punt! Ik ontken, ik ontken en wel categorisch! Zelfs mezelf! Tegen x. Gegroet, collega! Ik kan vandaag toch niet onderhandelen, zo zonder bril ben ik te onzeker - - Snel af links.

X Voor zichzelf. Gegroet! Een optimist! Nou, vaarwel jij mooie wereld - - Langzaam af naar rechts.

scène 34

HAVLICEK Alleen, hij kijkt naar rechts en naar links. Weg zijn ze, een optimist die ontken en een pessimist die aftreedt. En wat ben ik? Nu verschijnt de maan weer. Kijkt omhoog. - - ben

je er weer, meneer maan? Lieve vriend. Je houdt van dat maangezicht al sinds je vroegste kindertijd maar als je hem nodig hebt verdwijnt hij achter een wolk. Een haan kraait ver weg in een dorp. Dat was een haan. Is het dan al zo laat, of zo vroeg? - - - En voor de haan drie keer kraait zal je mij drie keer verraden - - God wat een diepzinnige woorden!

(Hij zingt.

Diepzinnige woorden doen soms goed
wanneer je moet vertrouwen op je moed
het helpt slechts alleen indirekt
als je zoals ik zit in de drek -
Dan heeft bijna niks nog zin
heen en weer en her und hin

Voor alle zaken hebben we nodig
een stuk gestempeld papier
en wee de arme man
die geen papier overhandigen kan
Hij is veroordeeld en moet vertrekken
heen en weer en her und hin verrekken

Al ben je nog zo op je hoede
zonder stempel is niks goed
zonder stempel heb je geen leven
zonder stempel gaat het mis
zonder stempel loop je het risico
tot aan de oordeelsdag te wandelen
als een slinger zonder geest
heen en weer en her und hin geweest.

zo loop ik heen en weer
en weer en heen en heen en weer
en weer weer en weer heen
mij verbaast me alleen dat ik nog leef
met al dat heen en weer en her und hin!)

tweede deel

scène I

Op de linker oever. De haan heeft inmiddels drie keer gekraaid maar Szamek en Mrschitzka zitten nog altijd voor de officiële barak en hebben nog altijd rum. Ze zijn inmiddels tamelijk aangeschoten.

(SZA+MRSCH Toen Adam uit het paradijs
van Eva moest scheiden
en God hem vele plagen beloofde
was Adam weing te beneiden.
Lieve God, zo sprak hij
ik wil alles graag verdragen,
ik wil alleen geen dorst!

God had medelijden met zijn nood
en gaf hem uit genade twee geschenken.
Hij verzoon voor hem de dood
en de alcoholische Getränke.
En de mens om zich te laven
maakt gebruik van deze gaven -
want hij heeft nu eenmaal dorst!)

MRSCHITZKA Spreekt. Proost Szamek! Bent een genie!
SZAMEK Wat is een genie? Een geniaal mens. En wat is een mens? Een niks. Dus wat is
een genie? Helemaal niks!
MRSCHITZKA Dat begrijp ik niet. Maar hoe jij daarnet die drugssmokkelaars ontmaskerd
hebt, dat was een heel erg belangrijke, criminalistische casus! Een klasse op
zichzelf, een speciale klasse, een criminalistische klasse op zichzelf. Alleen
begrijp ik niet waarom je geen fouillering - -
SZAMEK Onderbreekt hem. Omdat ik respect heb! Omdat namelijk pas nog zo'n figuur
terwijl ik hem fouilleerde mijn portemonnee uit m'n zak gejat heeft - -
MRSCHITZKA Valt hem in de rede: Wat maakt dat uit vanaf vandaag?! Vanaf vandaag, omdat we
morgen bankrekeningen hebben! Twintigduizend! Dat is een woord dat smelt
in je mond als boter - -
SZAMEK De hoofdzaak is dat we hem te pakken hebben die Schmugglitschinski!
Daarbinnen opgesloten! Hij wijst op de barak.

(Zingt.
Wil jij je verdroogde hersens
tijdens de dienst voor het vaderland verlichten,
mag je niet vergeten ze te smeren,
je moet ze dagelijks irrigeren.
Zonder deze geestesfakkel
blijf je altijd een lamme zak,
en dat bezorgt je dorst!

Als de zorgen grimmig aan je vreten
zal de alcohol je zacht verfrissen
en als je niet tevreden bent
verbeeld je dan het alcoholverbod.
Wanneer je in je stamcafé
niks anders krijgt kunt dan thee.

Dan heb je pas dorst!)

MRSCHITZKA Proost, Thomas! Ik hef mijn glas op het floreren van een criminalistiek genie! Hij drinkt. Lieve hemel, een waar genot, hoe hij steeds berouwvoller werd en alles bekend heeft.

SZAMEK Bekend, dat kan ik me niet herinneren. Ik weet alleen dat hij keihard ontkend heeft.

MRSCHITZKA Maar is hij dan niet in elkaar gezakt onder de last van de bewijzen?

SZAMEK Nee. Hij is in elkaar gezakt omdat jij hem onderuit geschopt hebt nadat je hem helemaal aan gort geslagen had.

MRSCHITZKA Echt? Deed ik dat? - - Dat weet ik echt helemaal niet meer! Verschrikkelijk.

Dat gebeurt de laatste tijd vaker - - vorige week nog, toen heb ik iemand in elkaar geslagen, helemaal zonder reden, en dat merkte ik pas toen hij terug sloeg. Eigenaardige toestand.

SZAMEK Zogenaamde ontwenning-verschijnselen.

MRSCHITZKA Wat? Ontwenning-verschijnselen? Belachelijk!

SZAMEK Trouwens ontwenning: waar blijft Eva toch zolang, dat wilde beest!

MRSCHITZKA Waar? Kan ik me wel indenken.

SZAMEK Ik ook. Hij slaat op de tafel. Zacht. Dat zal nog een verrot einde worden, een eind met een bijl - -

MRSCHITZKA Volgens mij ben je dronken en zie je zwart.

SZAMEK Zwart is nog veels te wit.

MRSCHITZKA Zou de jongedame je dochter het niet aan het lot overlaten?

SZAMEK Aan het lot?

MRSCHITZKA Heb je toch gezegd! Stilte.

SZAMEK Ja, nu herinner ik het me - - Hm. Dus als het lot een hand in het spel heeft dan komt het wilde beest niet voor morgenvroeg thuis - - Hij valt plotseling in slaap door de rum.

MRSCHITZKA Bekijkt hem: - - Is hij nu alweer in slaap gevallen? Hoogste tijd dat hij met pensioen gaat, dit licht van de criminalistiek - - Hij schreeuwt. Hé! Thomas! Thomas!!

SZAMEK Wordt wakker: - - Ik droomde heel vreemd. Eva was nog klein en het raam was hoger, ik tilde haar omhoog en buiten wass net de koning voorbij gereden in een gele staats-rouwkoets. En de koetsier had vleugels. Hij was een engel - - een aartsengel

scene 2

Een verward persoon komt nu op: de privéleraar. Zonder das en met zijn haar in de war. Hij wil snel de brug op.

SZAMEK Stop! Uw grenspas alsjeblieft - - Hij wil gaan staan maar moet meteen weer gaan zitten door de rum.

PRIVÉLERAR Beste man, ik heb geen grenspas meer nodig!

SZAMEK Hoor ik dat goed? Ieder mens heeft een grenspas nodig als hij naar de overkant wil!

PRIVÉLERAAR Kijkt naar de hemel: 'Overkant'! Voor mijn overkant heb ik geen pas nodig - - Hij schreeuwt plotseling tegen Szamek. Hou me niet tegen, ik wil sterven!

SZAMEK Voor mijn part! Hij valt weer in slaap.

PRIVÉLERAAR Nu loop ik op deze brug op, naar daar waar het het diepste is en spring in het water! O dit leven! Louter domheid, leugens en laagheid - - nergens een moederlijke persoonlijkheid!

MRSCHITZKA Gelijk heeft u! Waar je ook kijkt louter ruwheid en rottigheid, nergens een beetje gevoeligheid - -

PRIVÉLERAAR O hoe waar!

MRSCHIZTKA Snikt: Denkt u dat ik dit vol houd? U heeft geen idee! Kom, ik ga mee en spring ook!

PRIVÉLERAAR Nee! Zoiets moet je met jezelf afspreken.

MRSCHIZTKA Nu niet brutaal worden, hè?! Als Mrschitzka zegt dat hij meespringt dan springt hij ook mee! Maar waar zijn nou mijn schoenen?! Crucifix, ik kan toch niet zonder schoenen met die bloedblaren onder het eelt - -

PRIVÉLERAAR Ik spring alleen!

MRSCHITZKA Wacht toch even, zenuwlijder!

PRIVÉLERAAR Laat me! Weet u wat ik gedaan heb? Ik heb net mijn vrouw doodgeslagen! Doodgeslagen! Snel af.

MRSCHITZKA Kijkt hem perplex na. Is dat een grap!

scene 3

De privéleeraar snelt over de brug en stopt et een schok waar hij gisteren gehengeld heeft. Hij kijkt nerveus vluchtig om kijkt dan naar beneden in het water en dan omhoog naar de hemel.

PRIVÉLERAAR Het moest gebeuren. Een verprutst leven en de consequentie. Hier heb ik gisteren nog gehengeld en niks gevangen. Niks. - - Misschien was alles anders gelopen als ik iets gevangen had, misschien zou ik dan nu in bed liggen en lag ik heel rustig te slapen, als ik tenminste al zou kunnen slapen! Maar dit? - - Waarom hebben jullie dan ook niet gebeten, jullie snoeken daar beneden, jullie karpers, waller, forellen, zalmen, en jullie witvissen met al die graten, waar je altijd weer in stikt?! Wees vervloekt! Hij klimt over de brugleuning. En alleen maar dunne wormen - - Nee, dat maak ik niet meer mee! O eeuwigheid, ontvang je zoon! Altijd heb ik voor jou bijlessen gegeven, om van te leven, altijd in jouw geest - - Dus ga! Ga! Een, twee, en een is drrr - -

scène 4

HAVLICEK Alleen zijn stem, hij blijft onzichtbaar, hij zit aan de andere kant van de brug op de grond en daarom heeft hij ook de privéleeraar net over het hoofd gezien: Stop! Stop!

PRIVÉLERAAR Hij huivert: Wie roept daar stop?

HAVLICEK Gaat staan. Ik.

PRIVÉLERAAR Terzijde en bang: Welke geest - - ik draai me niet om.

HAVLICEK Wat doet u daar voor iets ondoordachts, waarde vriend? De dood komt vanzelf wel, gegarandeerd. Terug! Abracadabra!

PRIVÉLERAAR terzijde: 'Abacadabra'? - - Nu durf ik en draai me om, hopelijk krijg ik geen klap - - Hij draait zich met een ruk om en kijkt naar Havlicek. U bent het?!

HAVLICEK Wie anders?!

PRIVÉLERAAR Klimt woedend over de brugleuning terug en valt ongeduldig uit naar Havlicek: Maar dat noem ik een gewelddadige ongehoordheid! Wat kan het u schelen als ik mezelf graag van kant wil maken, vraag ik me af?!

HAVLICEK Neem me niet kwalijk! Maar ik heb toch menselijke - -

PRIVÉLERAAR onderbreekt hem: 'Menselijk' Kijk me aan, er bestaan geen mensen! Wat weet u van mijn grenzeloze eenzaamheid?! Ik heb net mijn vrouw doodgeslagen!

HAVLICEK Grote God!

PRIVÉLERAAR Moet ik me dan laten ophangen of onthoofden?! Nee, dat overleef ik niet! Ik maak liever mezelf van kant. Alleen jammer dat het geen winter is, bevrozen is de mooiste dood!

scène 5

VROUW Alleen haar stem. Theo! Theo!

PRIVÉLERAAR In godsnaam!

HAVLICEK Wie roept daar?
VROUW Theo!
PRIVÉLERAAR Ze roept me, mijn dode vrouw!
HAVLICEK Verward. U heet Theo?
PRIVÉLERAAR Ze roept me van de overzijde! Hij kijkt omhoog. Ik kom, ik kom! Hij klimt
weer over de brugleuning. Een, twee, en een is drrr - -

scène 6

VROUW Komt nu van de linkeroever aangelopen en wel helemaal buiten adem; ze kijkt naar haar privéleraar en schreeuwt: Theo!!
PRIVÉLERAAR Kijkt naar haar en gilt: Spook, spook, spook!
VROUW Ik leef, ik leef! Hebt me toch niks gedaan, het was helemaal geen harde klap, maar ik had kramp en ik kon me niet verroeren - - O, ik heb het toch gezien, hoe jij mij de afscheidsbrief schreef, nu weet ik pas wie jij bent! Kom, goede Theo, en vergeef me mijn kramp! Stilte.
PRIVÉLERAAR Haalt opgelucht adem: Godzijdank, je leeft. Ben me rot geschrokken! Hij klimt weer retour over de brugleuning.
VROUW Arme Theo, kom en vergeef me - -
PRIVÉLERAAR Sluit haar in zijn armen en geeft haar een kus: Zal je weer wormen voor me zoeken?
VROUW Ja. Ik zal zoeken en zoeken en vinden - - af met haar privéleraar.

scène 7

HANUSCH Alleen haar stem van de andere kant van de brug, waar ze op de grond zit, daar waar eerst Havlicek zat:
Kan ik nu komen?
HAVLICEK Zonder gevaar!
HANUSCH Is de kou uit de lucht?
HAVLICEK We zijn onder ons!
HANUSCH Staat op en komt. God, dat waren opwindende scènes. Ik heb meteen buikpijn van pure opwindings! Ik kan gewoon niemand zien lijden, ook al maak ik vaak een harteloze indruk door mijn dramatische manier van doen.
HAVLICEK U en harteloos? Terwijl u mij te eten brengt midden in de nacht? Koud gebraden vlees en oude roquefort? Dat getuigt niet van een alledaags hart, mevrouw Hanusch!
HANUSCH Ik weet dat dat ontroerend van me is en ik lag allang in bed maar ik kon niet slapen, ik moest steeds denken: daar loopt nu een man heen en weer en weg en niemand laat hem binnen - - en plotseling flitste het door me heen, ik snel uit bed en er naar toe - - Maar u heeft alles laten staan! Heeft u dan geen honger?
HAVLICEK Honger wel maar geen zin.
HANUSCH Arme man!
HAVLICEK En dat terwijl oude roquefort mijn lievelingseten is - - mijn lievelingskaas in zekere zin.
HANUSCH Daar ben ik blij om, dat ik dat geraden heb.
HAVLICEK Doet me goed, mevrouw Hanusch. Weet u, het ziet er namelijk makkelijker uit dan het is als je weg moet uit een land waar je helemaal ingeburgerd bent, ook als het vanuit juridisch oogpunt niet je directe vaderland was - - maar er hangen zoveel zaken aan elkaar waar je aan vast zit. Bijvoorbeeld, toen ik de drogisterij nog had, u had mijn etalage eens moeten zien, meer een groot raam, maar wat ik daar allemaal uitgestald had! Rechts medicinaal, links

homeopathisch, vooraan kosmetisch en achterin discreet - - Praat ik niet teveel?

HANUSCH Nee.

HAVLICEK Hm. Ja, en de apotheker ernaast heeft me te gronde gericht. Plotseling binnen een nacht had hij ook een drogisterij-afdeling en toen was mijn klantenkring weg.

HANUSCH Waarom?

HAVLICEK Hij was populairder dan ik. Er zitten soms zulke donkere stromen in een mensenziel - - daar sta je dan en verwondert je. Net als in de oorlog. Was u in de oorlog?

HANUSCH Ik? Nee.

HAVLICEK Maar op uw leeftijd - -

HANUSCH Onderbreekt hem. Maar ik ben toch een vrouw!

HAVLICEK Grote god, dat was ik helemaal vergeten! Mijn hemel, je wordt gewoon stom en blind als je zo heen en weer en altijd alleen - - - Alleen een vrouw zou me kunnen redden. zonder gekheid.

HANUSCH Ja. Een man is wel iets noodzakelijks, ook al is hij er alleen maar voor de representatie. Mijn man zaliger was een imposante man.

Honderdzeventien kilo woog hij en hij is gestorven - - Hoeveel weegt u?

HAVLICEK Minder, beduidend minder.

HANUSCH Dat zie ik. Wanneer bent u geboren?

HAVLICEK Waarom?

HANUSCH Het interesseert me.

HAVLICEK Veertien juli. Dat is een grote dag in Frankrijk - - Weet u, dan dansen de mensen op de boulevards. Stilte.

HANUSCH Veertien juli - - Klopt!

HAVLICEK Wat?

HANUSCH Ik heb het nu maar snel uitgerekend. Astrologisch. Dus volgens de sterren zouden we goed bij elkaar passen.

HAVLICEK Wie?

HANUSCH Wij twee. Stilte.

HAVLICEK Maar wat zijn dat dan voor sterren?! Ik kan niet van de brug af! O stomkop! Ontmoet ik net tegelijkertijd beide ministerpresidenten in een keer en in plaats van dat ik ze chanteer met hun geheime missie, waardoor ze mij overal zouden binnen laten, heb ik ze alleen maar uitgescholden - - wat ondoordacht, wat ondoordacht! Maar ik ben gewoon te kwaad! Te kwaad - -

(Duet

HANUSCH
 Zie je al die kleine sterren boven ons?
 Al deze kleine sterren weven
 aan uw en mijn leven
 Al deze kleine sterren draaien
 om ons kleine leven.

HAVLICEK
 Als al die kleine sterren boven ons
 helemaal niks anders deden dan weven
 aan uw en mijn leven,
 als ze alleen voor u en mij zo bewegen
 wat blijft er dan over voor de rest?

Ziet u, ik geloof niet dat dat zo is
dat het hele universum alleen maar draait om ons twee.

HANUSCH

Ieder mens heeft zijn eigen planeet.

HAVLICEK

Dan heb ik, lijkt het, een komeet
die komt maar af en toe voorbij,
en stoort de anderen in hun baan.

HANUSCH Tegelijkertijd.

Dat is hoogst interessant!

Waar is hij toe in staat!

HAVLICEK

Dan is hij plotseling weer verdwenen
en bekommert zich niet meer om zijn klant,
waar is hij toch, mijn speciale komeet,
dat het mij zo miserabel gaat.

HANUSCH

Meneer Havlicek, zeg dat niet
en geloof in uw eigen hemellicht
want alleen als je de sterren echt bezweert

liefdevol en suggestief -

zenden ze u een schat.

HAVLICEK Zonder te begrijpen.

Verder niks? Dat doe ik graag.

Alleen geloof ik niet meer in mijn ster.

BEIDE

Venus, Mars en Jupiter, Mercurius,
Puto en Saturnus en Uranus,
breng ons alsjeblieft geen verdriet,
blijf boven ons arme leven
met verstand en orde weven
En vergeet daar boven niet ons leven
ook een klein beetje geluk te geven!)

HANUSCH Valt hem plotseling om de hals en kust hem.

HAVLICEK Beetje geraakt. Wat was dat?

HANUSCH Een ster!

HAVLICEK Op onze leeftijd? Hij lacht verlegen.

HANUSCH Je bent zo oud als je je voelt en ik voel mezelf nog! - - Jammer dat ik nu weg
moet, maar ik moet op mijn reputatie letten, ook als ik morgen het
faillissement aankondig.

HAVLICEK Tot ziens. En bedankt voor de oude roquefort - -

HANUSCH Ga weg, u heeft helemaal niks gegeten! Ze wil het eten weer meenemen.

HAVLICEK Stop! Laat liggen! Nu heb ik zin!

HANUSCH Geeft hem snel een kus. Het zal je smaken. Smaken, goeie man - - Snel af naar rechts.
Havlicek eet en zingt voor zich uit.

scène 8

HANUSCH Ze loopt over de brug en komt bij de rechter oever. Verbaast draait ze zich om omdat
er niemand te zien is. Dan luistert ze, nadert voorzichtig de roofriddertoren, en kijkt door het sleutelgat

naar binnen. Staat weer op. God, dat is het mooiste, twee jonge mensen in omhelzing - -

(Ze zingt.

Wanneer in deze tijd een leuk, jong paar
gloeïend heet verliefd is, met huid en haar,
dan is de vraag snel opgelost
hoe ze ongestoord samen kunnen zijn.
Tegenwoordig zijn jonge mensen slim!
Verlangd hadden wij dat ook -
maar helaas was dat vroeger nog niet de regel.

Als een dame zich netjes verzorgd,
maar niet het juiste gezicht heeft
dan neemt ze de verfpot uit haar heiligdom
en verft op haar gezicht een nieuw 'nee'.
Tegenwoordig zijn vrouwen zo veel slimmer!
Verlangd hadden wij dat ook -
maar helaas was dat vroeger nog niet de regel.

Als over deze of andere vragen
volksvertegenwoordigers elkaar de kop inslaan
dan stuurt men iedereen naar huis, sluiten ze de tent
en dan heeft het hele parlement weer rust.
Tegenwoordig zijn ministers slim!
Verlangd hadden ze dat vroeger ook -
maar helaas was dat vroeger nog niet de regel.

Vandaag droomde ik van een ver land,
waar niemand iets weet van politiek,
daar leeft men vredig en humaan,
zelfs de vrouw verdraagt haar man,
daar kent men geen afgunst en geen strijd -
Zo verlangt u het toch ook?
Maar helaas is dat bij ons nog niet de regel.)
Af in gedachten verzonken.

scène 9

KONSTANTIN Verschijnt in de deur van de roofriddertoren. Hij is een beetje verformfaaid en kijkt om zich heen. Er was iemand - -

EVA Duikt achter hem op, ook verformfaait. Kom toch! Wie dan?

KONSTANTIN Stil! Hij luistert. Nu hoor ik niks, het is weg. Je weet dat ik altijd luister hier op de grens, in iedere situatie - - en ik heb heel een scherp gehoor.

EVA Ja, jou ontgaat niks.

KONSTANTIN Hopelijk waren het niet onze drugsmokkelaars. Door jou krijg ik nu meteen gewetenswroeging vanwege die twintigduizend - -

EVA Wat is een mens naast een miljoen?

KONSTANTIN Niks.

EVA Kom - -

KONSTANTIN Volgt haar weer naar zijn roofriddertoren.

scène 10

LEDA

SCHMUGGL

Mevrouw Leda met de als verpleegster/non verkleedde Schmugglitschinski.

Zacht. **Niemand? Geen grensbewaker? Mooi!**

Met buitengewoon diepe stem. **Heel aangenaam en des te beter!** Hij doet zijn verpleegsterskap af. **Ik hou het bijna niet uit onder die kap, wat een hitte!** Hij veegt met zijn zakdoek een kwart liter zweet van zijn kale kop.

LEDA

SCHMUGGL

Hou op je kale kop te poetsen, geef liever het afgesproken teken!

Je hebt gelijk. Maar vergeet niet dat wij ons in een abnormale hittegolf bevinden. Hij wringt zijn zakdoek uit en zwaait er mee.

scène 11

SCHMUGGL

Op dit afgesproken teken komen voorzichtig drie smokkelaars. Ze dragem allemaal een grote meelzak met het opschrift: cocaïne, morphine, opium.

Tegen de drie smokkelaars. **Nu snel de brug op met de drugs en voor het bruggenhoofd aan de andere kant stoppen.** De drie smokkelaars lopen snel de brug op.

scène 12

EVA

KONSTANTIN

EVA

Mevrouw Leda en Schmugglitschinski willen hen volgen - - maar dan komt Konstantin weer uit zijn roofriddertoren en ziet de twee.

Stem uit de roofriddertoren. **Konstantin! Het is niks!**

Terzijde. **De zieke en de heilige? Op dit uur, terwijl ieder fatsoenlijk mens in bed ligt? Grappig! Luid. Uw grenspas alsjeblieft!** Schmugglitschinski slaat hem knock out. Konstantin zakt geluidloos in elkaar.

Stem. **Konstantin! Waar blijf je nou toch weer zo lang?**

scène 13

SCHMUGGL

LEDA

SCHMUGGL

LEDA

SCHMUGGL

LEDA

SCHMUGGL

LEDA

SCHMUGGL

LEDA

SCHMUGGL

LEDA

SCHMUGGL

LEDA

Eva verschijnt, kijkt op de grond naar haar bewusteloze konstantin en dan naar de verpleegster zonder kap - - ze slaakt een schelle kreet.

Houdt haar mond dicht, tegen mevrouw Leda. **Snel! Knevel! Touw! Nou, geef hier uit je werktas.**

Knevelt en bindt Eva vast.

Sneller! Zo! En nu ook die jongen hier!

Plotseling verstijfd.

Niks goeds vermoedend: **Wat is er?**

Met zwakke stem: **Ik kan me niet bewegen - -**

Ben je weer vertrokken? Geef hier! Hij rukt haar het touw uit de handen. **Heb je weer gesnoven?**

Nee. Gespoten!

Bindt en knevelt Konstatin. **Jij kan je niet beheersen! Verschrikkelijk, altijd weer die stomme drugs. Cocaïne, morfine, opium - - Dat gaat slecht met jou aflopen, het gekkenhuis - - Zo!** Nu heeft hij Konstantin vastgebonden en gekneveld. **Alles moet je alleen doen, mooie compagnon heb ik hier in de ondragelijke hitte!** Hij veegt weer zijn kop af.

Nu zie ik mijn kindje, het zwaait naar me! O, waarom ben je gestorven toen je vier jaar was, jij engeltje in de kinderhemel, ik zou anders toch nooit begonnen zijn met snuiven en spuiten - - Ze huilt.

Terzijde: **Ook datnog!** Tegen mevrouw Leda. **Vooruit! Schiet op!** Hij duwt haar.

Au!

Wees maar niet boos op me, maar mijn harteloosheid is je enige redding, lieveling! Duwt haar op de brug.

Au!

scène 14

Op die manier lopen Schmugglitschinski en mevrouw Leda over de brug - - Langs de slapende Havlicek, die ze niet opmerken, en die hen natuurlijk ook niet opmerkt. Ze lopen naar de plek waar op de brug, bijna voor het linker bruggenhoofd, de drie smokkelaars met hun meelzakken vol drugs volgens voorschrift braaf wachten.

SCHMUGGL Fluistert: **Moment!** Hij sluipt nog wat verder en kijkt om de hoek naar de ambtelijke houten barak. Met een gebaar van ergernis loopt hij weer terug. Tegen mevrouw Leda. **Zu zuwider. Moet er nu ook nog een gendarme bij zijn en zelfs met opgestoken bajonet! Twee tegen ons twee, dat is me te riskant!**

LEDA Wijst op de smokkelaars. **En die drie!**

SCHMUGGL **Die tellen niet mee!**

SMOKKELAARS **Oho!**

SCHMUGGL **Dat zijn maar koelies!**

SCHMUGGL **Die kunnen alleen maar sjouwen of storen!**

SMOKKELAARS **Oho!**

SCHMUGGL **Stop met dat oho!**

SMOKKELAARS **Oho!**

SCHMUGGL Tegen mevrouw Leda. **Dat komt er van als je te vriendelijk met je personeel om gaat! Hoe vaak heb ik je dat nou gezegd, niet met ze omgaan! Dan worden ze brutaal. Tegen de smokkelaars. **Wacht hier! Wij twee lossen dit wel op, en wel met list - - Hij slaat mevrouw Leda op de hand, een spuit valt op de grond, klettert en breekt. **Alweer, krankzinnige?! Alweer spuiten?******

LEDA **Maar je weet toch dat ik verslaafd ben! Ik kan niet nuchter smokkelen!**

SCHMUGGL **Hoogste tijd dat je gaat afkicken! Hoe moeten we deze coup voor elkaar krijgen, jij komt in een inrichting, dat voorspel ik je! Nou vooruit! Met list en volgens beproefd recept! Af met mevrouw Leda.**

(scène I I

Beiden naderen Havlicek die ze bij de brugleuning bekijkt.

SCHMUGGL Heel zacht. **Toe maar, Leda!**

LEDA Tegen Havlicek: **Goedendag, meneer.**

HAVLICEK **Goedenacht.**

LEDA **Ik zou u zeer verplicht zijn als we over de grens zouden kunnen – ik en de zuster –**

HAVLICEK **Oh, alsjeblieft, alsjeblieft!**

LEDA **Maar we hebben helaas geen grenspas.**

HAVLICEK **Geen grenspas? Owee, dat is rottig! Maar zonder papieren gaat het niet.**

LEDA **Helemaal zeker van niet?**

HAVLICEK **Als iemand het weet dan ben ik het wel -**

LEDA **Absoluut natuurlijk, U als grensbewaker – Ze wendt zich naar Schmugglitschinski en fluistert met een zijdelingse blik Havlicek.**

HAVLICEK **Grensbewaker? Ik?**

SCHMUGGL Met een diepe stem tegen Leda. **Juist!** Met verdraaide stem tegen Havlicek. **alstublieft, spant u zich niet zo in, alsof u niet tot drie zou kunnen tellen!** Met diepe stem. **Wij weten – Met verdraaide stem – wie we voor ons hebben – Met diepe stem – en wij weten – Met verdraaide stem – dat zo'n inzicht – Met diepe stem – geld kost.**

Havlicek krimpt bij elke diepe stem. Met verdraaide stem. **Kort en goed – Hij doet de kap af, met diepe stem. – ik ben Schmugglitschinski!**

HAVLICEK **Grote God, een man! Een echte man!**

LEDA **En of!**

SCHMUGGL Tegen Leda. **Bemoei je er niet mee!** Tegen Havlicek. **Meneer! Hier heeft u vijftig gulden en verdwijn, ja?**

HAVLICEK **Vijftig gulden?**

SCHMUGGL **Vijfenvijftig! Maar verdwijn, verdwijn! Avanti! Avanti!**

HAVLICEK **Waar naar toe, idioot figuur! Schreeuwt tegen hem. Ik kan niet verdwijnen, ik ben al verdwenen!**

SCHMUGGL Wisselt een verbaasde blik met Leda **Een gek!** Tegen Havlicek. **Word een beetje redelijk!**
 HAVLICEK **Wat heb ik er aan? Ik ben heel arm—**
 SCHMUGGL **En dan wijst u vijfenvijftig gulden af?**
 HAVLICEK **Wat heb ik daaraan op een brug? Wet is wet! En als de wet voor mij geldt dan geldt hij ook voor u! Oh, u vergist zich in mij, dat iemand zich buiten de wet kan stellen alleen omdat hij geld heeft!**
 SCHMUGGL **Dan rest ons alleen nog dit — Hij pakt Havlicek.**
 HAVLICEK **Help! Help!!**
 SCHMUGGL Houdt zijn mond dicht en gooit hem over de brug in het water, dan tegen Leda. **Voorwaarts mars!** Hij loopt met haar verder over de brug, maar die draait sneller zodat Szamek en Mrschitzka in beeld komen.)

(scène 12

MRSCHITZKA Wordt wakker. **Riep daar niet iemand om hulp?** Hij pakt zijn geweer maar blijft zitten.
 SZAMEK **Volgens mij riep daar iemand — Hij valt weer in slaap**
 MRSCHITZKA **Die stem kwam van de overkant dus gaat het ons begrijpelijkerwijs niks aan als er iemand van de overkant omgebracht wordt.— Hij valt weer in slaap.)**

scène 15

Beiden betreden nu de linker oever. Szamek en Mrschitzka zitten voor de ambtelijke barak en slapen hun roes uit - - maar Schmugglitschinski en mevrouw Leda merken het niet uit pure voorzichtigheid en routine.

SCHMUGGL Heel zacht: **Begin maar, Leda.**
 LEDA Nadert de slapenden. **Goedendag, heren.**
 SZA EN MRSCH Worden wakker. **Wie daar? Wat is er aan de hand?** Mevrouw Leda kijkt Schmugglitschinski perplex aan.

MRSCHITZKA **Ik wens niet gestoord te worden - -**
 SZAMEK Slaperig. **Waar ben ik?**
 LEDA Perplex. **Bij de grens.**
 SZAMEK **Aha, aha.** Hij wrijft de slaap uit zijn ogen. **En u wil over de grens?**
 LEDA Kijkt Schmugglitschinski nogmaals perplex aan. **Ja. Ik en de zuster hier.**
 MRSCHITZKA Gaapt. **Wie is er ziek?**
 LEDA **U neemt me de woorden uit de mond. We willen en we moeten namelijk via de snelste weg naar een ernstig ziek familielid, en ik heb meteen deze buitengewone opofferingsgezinde en begripvolle zuster meegenomen.**

MRSCHITZKA **Een struise zuster! Poten als een koe!**
 LEDA **Het gaat om een plotseling losgebroken, ernstige, innerlijke ziekte - -**
 SZAMEK **Onderbreekt haar. Loop er maar naar toe, wat interesseert mij uw familielid met zijn innerlijke ziekte! Mij interesseert alleen uw grenspas, beste mevrouw!**
 LEDA **Ja, dat is nou juist het ding.**

MRSCHITZKA **Wat voor ding?**
 LEDA **Wij hebben helaas geen papieren.**
 SZAMEK **Aha! Begrijp ik! Maar zonder papieren gaat het niet! Uw hele familie mag uitsterven maar zonder grenspas wordt er niemand hier voorbij naar binnen gelaten! Punt!**

LEDA **Maar dat is harteloos!**
 SZAMEK **Ik ben ook harteloos!**

MRSCHITZKA **Is Schmugglitschinski genadert en heeft hem van alle kanten opmerkzaam bekeken. Thomas! Kijk eens naar die zuster! Preciezer!**

LEDA **Opgewonden. Waarom?**
 MRSCHITZKA **Omdat ze knapperig is, mijn beste! Jammer dat ik nu niet in de vroege middeleeuwen leef, toen waren zulke knapperige zusters, naar ik heb gehoord,**

toegankelijker - - Hij klopt Schmugglitschinski op zijn kont. Schmugglitschinski lacht beschaamt.
Struis! Heel struis!

LEDA **Beledig alsjeblieft de zuster niet, meneer inspecteur.**

MRSCHITZKA **Ik ben geen inspecteur. En weer slaat hij schmugglitschinski op zijn kont.**

LEDA **Maar de zuster kan zich niet verweren - -**

MRSCHITZKA **Des te beter!**

LEDA **Dat is grof! Bedenk alstublieft, dat de zuster aan strenge kloosterregels - -**

MRSCHITZKA **Onderbreekt haar. Regels hier, regels daar! Zo rabiaat zal het niet gehandhaafd worden, toch muis? Hij knijpt Schmugglitschinski in zijn wang.**

SCHMUGG **Lacht weer beschaamt. Nou, zeg dan toch wat.**

LEDA **Maar ze mag niet praten, dat is juist haar gelofte! Hoogstens hier en daar een woord!**

MRSCHITZKA **Wat hoor ik? Maar één –**

SCHMUGG **Met verdraaide stem. Woord.**

MRSCHITZKA **Want anders!**

SCHMUGG **Niks.**

MRSCHITZKA **Ga weg, dat is toch idioot!**

SCHMUGG **Nee.**

MRSCHITZKA **Maar?**

SCHMUGG **Verstandig!**

MRSCHITZKA **In ieder geval is het vermoeiend. Altijd maar één woord - - Crucifix! Maar hopelijk mag u wel eten?**

SCHMUGG **Zeker.**

MRSCHITZKA **Varken?**

SCHMUGG **Nee.**

MRSCHITZKA **Kalf?**

SCHMUGG **Nee.**

MRSCHITZKA **Gevleugeld?**

SCHMUGG **Nee.**

MRSCHITZKA **Volgens mij helemaal geen vlees?**

SCHMUGG **Geraden.**

MRSCHITZKA **Aha! Vegetarisch?**

SCHMUGG **Ja.**

MRSCHITZKA **Bijvoorbeeld?**

SCHMUGG **Asperges.**

MRSCHITZKA **Goed zo! En?**

SCHMUGG **Truffels!**

MRSCHITZKA **Maar dat is extravagant! Niks zeggen, maar wel truffels eten - - en hoe staat het met de dranken?**

SCHMUGG **Water.**

MRSCHITZKA **En?**

SCHMUGG **Rum.**

MRSCHITZKA **En bier, wijn, jenever, likeur, cider?**

SCHMUGG **Alles.**

MRSCHITZKA **Goed zo. En wat drinkt mijn schattige zuster het liefst?**

SCHMUGG **Veel.**

MRSCHITZKA **Heel sympathiek, buitengewoon sympathiek! En drinkt u ook wel 's ochtends?**

SCHMUGGL **Knikt. Ja. En –**

MRSCHITZKA **'s Middags?**

SCHMUGG **Knikt. Ja. En –**

MRSCHITZKA 's Avonds?
SCHMUGGL Tot –
MRSCHITZKA – in –
SCHMUGG – de –
MRSCHITZKA – diepe –
SCHMUGG – nacht.
MRSCHITZKA Opgewonden. Dat is pas een gelofte, dat is pas een orde, dat zijn pas regels.
SCHMUGG Raakt Mrschitzka verlegen aan. Geweer –
MRSCHITZKA Wat?
SCHMUGG Lacht verlegen: Bajonet –
MRSCHITZKA Perplex. Welke bajonet?
LEDA Ach, die lieve zuster vraagt u alleen om uw geweer - - ze wil het zo graag eens in de hand houden uit pure interesse - -
MRSCHITZKA Mijn geweer?
SCHMUGG Alsjeblieft - -
MRSCHITZKA Militant, heel militant. Terwijl hij Schmigglichsinski zijn geweer overhandigt. Daar moet je laden, daar moet je drukken en dan schiet ie daar vooraan los!
SCHMUGG Neemt het het geweer, met zware stem. Dankjewel! Hij slaat Mrschitzka knock out. Mrschitzka zakt zonder geluid in elkaar. Schmugglichsinski rukt snel zijn kap weer af. Heregod, die hitte! Hij richt het geweer op Szamek. Handen omhoog! Szamek reageert niet omdat hij allang weer in slaap is gevallen.
LEDA Pst! Hij slaapt alweer!
SCHMUGG Ook goed - - Hij legt het geweer weg. Zo vallen we nog minder op! En nu geef ik het afgesproken teken - - Hij wenkt met zijn zakdoek naar de brug.

scène 16

Maar op de brug verschijnt Konstantin met zijn dienstrevolver in de hand - - achter hem duiken Eva en Havlicek op, met heel veel touw.
KONSTANTIN Handen omhoog!
SCHMUGG Goddam!
LEDA Oh kind!
KONSTANTIN Handen omhoog! Hoog of !! Mevrouw Leda en Schmugglichsinski gehoorzamen. Denk nou maar niet dat jullie me kunnen overrompelen! Dat gaat zomaar niet! Tegen Eva en Havlicek. Vastbinden. Ik hou ze ondertussen met mijn dienstrevolver in bedwang!
HAVLICEK Ook knevelen?
KONSTANTIN Vastbinden volstaat! Eva en Havlicek voeren Konstantins bevel uit.
MRSCHITZKA Komt langzamerhand weer tot zichzelf. - - heb ik nou gedroomd dat hier een non mij neergeslagen heeft? Natuurlijk heb ik die onzin gedroomd want ik droom altijd onzin en mij slaat niemand neer - - mij niet! Het was een droom - - Bekijkt Eva, Havlicek, Konstantin en zo verder en is mateloos verbaasd. Wat zie ik? Volgens mij droom ik nog steeds. Mijn hemel, daar staat die uitgewezene - - Jezus Maria, die non heeft een kale kop! Maria Josef - - kijk, Mrschitzka! Kijk - - - Hij nadert angstig Szamek en schudt hem. Thomas! Wakker worden!
SZAMEK Ontwaakt. Waarom moet ik wakker worden?
MRSCHITZKA Omdat ik bang ben. Volgens mij ben ik ziek - - trelirium demens.
SZAMEK Verbaast me niks. Ga, wees zo goed en laat me slapen!
MRSCHITZKA Maar kijk toch eens daar, alsjeblieft - - of daar namelijk wat is of dat het alleen maar een persoonlijk Fata morgana van mezelf is - -
SZAMEK Ik kijk daar niet. Ik ben zelf bang!
MRSCHITZKA Lafaard!
SZAMEK Maar laf ben ik niet! Nu kijk ik! Hij kijkt en verstart.

MRSCHITZKA Bang. Zie jij ook iets?

SZAMEK En of ik wat zie - - Hij slaat op de tafel. Wat zie ik? Konstantin! Hier!? Dat is een geweldige belediging van de grens!

KONSTANTIN Rustig, Szamek! Tegen Eva. Klaar?

EVA Bijna!

SZAMEK Terzijde. 'Rustig, Szamek'? Ook nog bevelen? Meet zich ambtshandelingen aan op ons grondgebied. - - Hij schreeuwt. Eva! Ga weg en volg hem niet! Hoe kom je er bij om wildvreemde nonnen vast te binden? Mijn hemel, daar komt oorlog van!

KONSTANTIN Rustig. Windt u zich alstublieft niet op, beste vader Szamek! Scherp. Meneer Szamek!

SZAMEK Ik uw vader? Dat zou me verdriet doen.

KONSTANTIN Scherp. Als ik nu de grens niet had verlaten dan waren we nu misschien al over een andere grens - - Er bestaat ook overmacht!

HAVLICEK Vis major!

SZAMEK Tegen Mrschitzka. Versta er geen woord van! En jij?

MRSCHITZKA Misschien.

KONSTANTIN Mag ik voorstellen, Meneer Schmugglitschinski, de beruchte drugssmokkelaar en zijn buitengewoon geraffineerde, routineuze compagnon! Het personeel van deze firma hebben wij tevens zojuist op de brug overmeesterd en zit nu aan de andere kant achter slot en grendel.

EVA En de cocaïne hebben we ook in beslag genomen. Bijna driehonderd kilo!

SZAMEK Wat hoor ik?!

KONSTANTIN De waarheid!

SZAMEK Tegen Mrschitzka: Mrschitzka, hij zegt de waarheid. Hij is een idioot.

KONSTANTIN Barst uit: Meneer Szamek - -

SZAMEK Onderbreekt hem: Jonge man, nu praat ik! Wat u daar bij elkaar fantaseert is botweg te grof! Meneer, deze mannelijke non moet Schmugglitschinski zijn?!

MRSCHITZKA Te grof!

SZAMEK Amateur! De echte Schmugglitschinski hebben ik en mijn vriend toch allang hopla, al uren - - Hij wijst op de barak. - - daar zit hij binnen opgesloten!

KONSTANTIN Perplex: Waar?

SZAMEK Daar in de barak! Het was niet makkelijk zijn schuld te bewijzen, maar ik mijn oude kriminalistische routine - - En geraffineert ben ik ook!

MRSCHITZKA Geniaal geraffineert.

SZAMEK Tegen Mrschitzka. Zo zelfverzekerd als hij was, onze Schmugglitschinski, hè?! Zelfs voor minister-president heeft hij zich uitgegeven!

HAVLICEK Minister-president? Grote God!

SZAMEK Maar wij hebben hem ontmaskerd!

MRSCHITZKA En niet zo zuinig ook! Ik heb hem meteen neergeslagen! Meteen!

KONSTANTIN Ik voorvoel onheil - - een vreselijk onheil voor je vader!

SZAMEK Eva! En nu kom je hier en vraag je je eigen vader om vergiffenis, dat je pas nu komt, maar zo dat je Konstantin het ziet!

KONSTANTIN Moment, Meneer Szamek!

SZAMEK Avanti, Eva! Avanti!

KONSTANTIN Maar meneer Szamek! U heeft uw eigen minister-president opgesloten, uw eigen echte! - - En deze meneer heeft zijn eigen echte neergeslagen - - Ik zweer het u, omdat ik uw Eva lief heb, dat ik gelijk heb! Beide minister-presidenten wilden vannacht hier in alle heimelijkheid op de brug confereren!

HAVLICEK Klopt!

MRSCHITZKA Wat weet hij er nou van, die uitgewezene?!
 HAVLICEK Omdat ik mee geconfereert heb!
 EVA Maar laat hem toch vrij, papa, om Gods Christus!
 HAVLICEK Ik zou hem meteen herkennen. Stilte.
 SZAMEK Tegen Mrschitzka. Stom, niet?
 MRSCHITZKA Oerstom.
 KONSTANTIN Ik bezweer u nogmaals, laat uw gevangene direct vrij want anders ontstaat er nog een katastrofhe voor de gehele geciviliseerde wereld! Zou u dat kunnen verantwoorden, meneer Szamek?
 SZAMEK Heel onzeker. Waarom niet? Tegen Mrschitzka. Maar laat hem er uit, zodat hij kalmeert, deze jonge grensbelediger –
 MRSCHITZKA Hij wil alleen maar onze twintigduizend! Maar daar komt niks van in, ik maak mezelf liever van kant!

scène 17

De nacht is al doorzichtig geworden en nu schemert de ochtend.
 MRSCHITZKA Opent de deur van de barak. **Eruit!**
 Y Verschijnt, hij is gebroken en huilt bitter.
 HAVLICEK **Dat is hem!**
 Y De vent die me in dit hok, kan zijn plezier op - -
 MRSCHITZKA **Dat is geen hok, dat is een ambtelijke barak, nou vraag ik je!**
 Y Onder erg gesnik. Een hok is het, een schaamteloos hok! Penetrant! Als ik jullie nou maar kon zien, maar ik heb geen bril - - Hij stort zich plotseling op Schmugglitschinski en brult tegen hem. **Wat ben ik? Een drugssmokkelaar?**
 SCHMUGG **Ja.**
 LEDA **Hij liegt!** Tegen Schmugglitschinski. **Geef het maar toe! Wat heeft het voor zin om te liegen in onze positie?!**
 KONSTANTIN **Heel verstandig!**
 SCHMUGG Tegen Leda. **Jammer dat we niet in dezelfde cel komen, dan zou ik je eens wat laten voelen!**
 LEDA **Ik voel helemaal niks meer.**
 SZAMEK Tegen mevrouw Leda. **Is het waar - -?**
 LEDA **Ja.** Stilte.
 SZAMEK **Brult. Naar binnen met jullie, het hok in! Naar binnen!** Hij sluit mevrouw Leda en Schmugglitschinski in de ambtelijke barak.

scène 18

Y is intussen aan de tafel gaan zitten en huilt nog altijd gebogen over het tafelblad.
 MRSCHITZKA Valt voor hem op de knieën. **Meneer Excellentie! Ik heb een familie met drie minderjarige dochters en vier buitenechtelijke kleinkinderen - - genade!**
 KONSTANTIN **Waarom genade?**
 MRSCHITZKA Tegen Konstantin: **Omdat ik anders mijn recht op pensioen kwijt raak!** Tegen Y. **Genade! Genade!**
 KONSTANTIN **Maar u heeft geen genade nodig! Volgens de regels was u verplicht! Uw president had verplicht een paspoort volgens de regels moeten hebben, maar omdat hij niet een verplichte - volgens de regels, maar een niet-volgens-de-regels - niet verplichte pas had, heeft u hem toch volgens de regels verplicht gearresteerd en verplicht volgens de regels moeten opsluiten! Dus volgens de regels heeft u geen genade nodig want u staat verplicht in uw recht!**
 HAVLICEK **Volgens de regels-verplicht!**
 MRSCHITZKA Terzijde. **Dat klinkt heel logisch - -**

SZAMEK Terzijde. Volgens mij heeft hij gelijk. Luid. Natuurlijk heeft hij gelijk! Hij komt omhoog. Helemaal volgens de regels, helemaal volgens plicht! Ik heb geen genade nodig, ik heb gelijk en als ik ongelijk heb – Terzijde. Ik gun hem mijn twintigduizend, dat hij er in stikt!

EVA Leve Konstantin, de redder!

Y En wie redt mij? Hij staat op. Alleen de ontkenning! Ik ontken, ik ontken! Heel erg snikkend. Deze nacht is een vingerwijzing voor me geweest: ik sluit mijn hele oppositie op! Hij rent heftig huilend naar de brug.

HAVLICEK Stop! Naar de andere kant!

Y Serieus?

HAVLICEK Ik ben inmiddels goed bekend met alle richtingen. Y af in de goede richting.

scène 19

Nu komt de zon op.

EVA Papa! Is er dan nu eindelijk toestemming voor onze lang verlangde relatie?

SZAMEK Nu ja. Tegen Konstantin. Mijn zoon, je hebt mij dubbel gered, mijn leven en mijn recht op pensioen, ik zie dat in omdat ik geen slecht karakter heb, zoals de mensen van daar aan de overkant! Dus hou je in en je hebt mijn zegen! Je bent een rijk man. Twintigduizend - - geweldig!

KONSTANTIN Moment! De waarheid en de gerechtigheid gebieden me hier plechtig te zeggen dat deze enorme som niet mij maar - - hij wijst op Havlicek - - die meneer daar toe behoort, want ik had jou nooit kunnen redden als hij niet mij gered had - - en dus is meneer Havlicek in feite de redder van ons allemaal.

SZAMEK Sprakeloos. In feite?

HAVLICEK In feite heb ik alleen wat gekerm gehoord toen ik net op deze brug ingeslapen was en eerst dacht ik dat het alleen maar een auditieve vergissing was - - maar toen ben ik gaan kijken omdat mijn gevoel me niet met rust liet. En toen heb ik ze allebei losgemaakt.

SZAMEK Nog altijd sprakeloos. Losgemaakt?

KONSTANTIN Kort en goed, Papa! Ik dank je voor je vaderlijke zegen maar die twintigduizend behoren toe aan meneer Havlicek !

EVA Wat goed van je - -

SZAMEK Nou servus! Nu stort mijn wereld in.

EVA En een nieuwe ontstaat – Ze kust Konstantin.

MRSCHITZKA Tegen Havlicek. Gefeliciteerd, meneer multimiljonair!

HAVLICEK Wat heb ik er aan? Op een brug!

scène 20

HANUSCH Komt snel over de brug, verrast. Maar hoe komt u hier aan de overkant, meneer Konstantin?

KONSTANTIN Later!

HANUSCH Ik zoek u overal - - een belangrijk, officieel telegram!

KONSTANTIN Dank je! Hij opent het en leest het vlug door. Wat? Hij leest hardop. Door een buitentrajectelijk en buitengerechtig ministeriele bepaling moet voor de ontheemde Ferdinand Havlicek direct de grenzen worden geopend - -

HAVLICEK 'Ontheemd' - - ja dat ben ik!

KONSTANTIN Hier staat het zwart op wit.

ALLEN Tegen Havlicek. Gefeliciteerd!

HAVLICEK Het lijkt alsof ik droom - -

HANUSCH Nee, dat doe je niet - -

KONSTANTIN Hoezo breng jij de post?

HANUSCH Later! Ze kust Havlicek.
 EVA Wat zie ik nu?
 HANUSCH Mag ik jullie voorstellen: de nieuwe bazin van de post! Alleen jammer dat ik vandaag het faillissement moet aanvragen!
 HAVLICEK Desalniettemin!
 MRSCHITZKA Wat hoor ik?! Nog een stel, wat een vreugde! Rum hier!
 KONSTANTIN En u zal ook geen faillissement aanvragen, mevrouw Hanusch, want de nieuwe bazin van de post bezit vanaf vandaag een vermogen van twintigduizend!
 HANUSCH Nu val ik om: Ferdinand!
 HAVLICEK Stop! Stil! Dreigend. Dan zal ik ook maar meteen edel zijn! Eerlijk en waar! - Dus luister! Ik heb weliswaar Konstantin gered, maar wie heeft dan hier met de revolver gevochten - - hij of ik? Nou dan! Ik was alleen maar een voorwaarde voor zijn geluk! Daarom: half om half! Tien voor het geluk en tien voor de voorwaarde!
 HANUSCH Maar Havlicek!
 HAVLICEK Stil! Ik ben vakkundig op het gebied van de waarde van rechtvaardigheid - -
 SZAMEK Half om half?
 HANUSCH Hij is een goede man.
 SZAMEK Tienduizend is niet niks. Lieve hemel, nu ben ik weer blij met deze trouwerij.

scène 21

En nu verschijnt de priveleraar met zijn vrouw. Hij draagt de hengel en zij het omineuze blikje met wormen.
 PRIVELERAAR Goed gehumeurd. Goede morgen, goede morgen! Zo vroeg al op?
 EVA Lacht. We hebben allemaal nachtdienst, allemaal met elkaar.
 PRIVELERAAR En wij gaan nu hengelen. Mijn lieve vrouw heeft heerlijke wormen gebracht - -
 Af met haar op de brug.
 MRSCHITZKA Roept ze na. Goede vangst!

scène 22

HANUSCH Mijn god, helemaal vergeten, ik heb nog een dringend telegram voor jou persoonlijk - -
 HAVLICEK Voor mij?
 HANUSCH Ja. Een mooie.
 HAVLICEK Hoezo weet jij dat? Maak je mijn post open?
 HANUSCH Ik ben toch het hulpkantoor van de posterij en bij mij komt alles binnen!
 HAVLICEK Dan ken je dus ook het morse-alfabet? Respekt! Hij opent het telegram en leest. Maar dat is ontroerend! Onroerend!
 MRSCHITZKA Voorlezen! hardop! Wij willen ook ontroerd worden!
 HAVLICEK Van de minister-president van de overkant, dat betekent: van de voormalige minister-president - - Hij leest. Mijn beste meneer Havlicek stop het is mijn verlangen, voor ik mijn ontslag indien, u te helpen stop ik ben nog steeds in het bezit van de macht om een menselijke daad te begaan stop over alle wetten heen stop u bent dus verlost van uw penetrante brug en ik hoop dat het u goed gaat terwijl ik me in alle eenzaamheid terugtrek om aan mijn memoires te werken stop koortsachtig te werken stop dag en nacht stop met drie secretaressen stop het gaat u goed stop uw - - Hij wist een paar tanen uit zijn ogen. En wat dat telegram wel niet gekost moet hebben, grote god - Hij telt. Zevenentachtig woorden! En met urgentie, dus drie keer zoveel!
 MRSCHITZKA Dat betaalt de gemeenschap.
 HANUSCH Vergissing! Dit telegram is privé!

HAVLICEK Ik zeg ja: Een voornaam mens, trouwens: een mens! En trouwens en eigenlijk, hoe makkelijk is het om zo'n onmenselijke wet menselijk buiten werking te stellen - - Jammer dat je altijd meteen je ontslag moet indienen!

21. Szene

De priveleraar en zijn vrouw verschijnen stralend op de brug met een gevangen enorme vis.

PRIVELERAAR Kijk! Een reuzensnoek!

ALLEN Gefeliciteerd!

PRIVELERAAR De dag begint goed en de nacht was nog zo duister. Vandaag hengel ik niet. Dit is een snoek!

HAVLICEK Abrakadabra!

PRIVELERAAR Enthousiast. Abrakadabra! En jullie zijn allemaal uitgenodigd voor deze buit! Mijn vrouw kookt zo pikant en zonder haar wormen hadden we nu geen snoek! Tegen zijn vrouw. Ga, neem de snoek, mij is hij gewoon te zwaar!

MRSCHITZKA vis eet ik graag! Als ik nou maar wist waar mijn schoenen zijn, crucifix! Ach wat, het smaakt me ook bloot - - dat wordt een verlovingsmulpartij!

VROUW Verloving?

SZAMEK Wijst naar Konstantin en Eva. Daar! Het jonge paar!

PRIVEL/VROUW Gefeliciteerd!

HANUSCH En wij? Over vier weken heet ik mevrouw Havlicek!

ALLEN Gefeliciteerd!

HAVLICEK Dank je!

EVA En over vier weken heet ik - - Tegen Konstantin - - zoals jij. En over zeven maanden - - Ze kust hem.

SZAMEK Wat?! Al over zeven maanden?

MRSCHITZKA Gefeliciteerd.

SZAMEK Nou servus!

HANUSCH Maar meneer Szamek! Eind goed, alles goed!

SZAMEK Ik heb altijd wel geweten dat die mensen van de overkant een slecht karakter hebben!

PRIVELERAAR Op het jonge en het nog jongere paar - - zij leven hoog!

ALLEN Hoog! Hoog! Hoog!

scène 24

Finale met gezang.

HAVLICEK O vaderland, dat ik niet ken,
breng me vrede, breng me rust!
Ik loop hier maar heen en weer
en weer en heen en weer
en weer weer en weer heen - -
mij verbaasd me alleen dat ik nog leef!

HANUSCH Wat verbaast je, mijn Havlicek?
Vreugde komt altijd na de schrik!
de hoofdzaak: het is niet te laat
dat betekent: dat je het nog meemaakt!

havlicek Ja, plotseling kwam een goede geest
de waardin van de post, ze heet Hanusch

HANUSCH De lieve god is altijd goed
en desondanks weet hij wat hij doet
kijk hemelwaarts en naar beneden
mijn havlicek, mijn lieve!

EVA o konstantin, over een jaar

hoe zal het dan zijn in onze tijd
 zijn we dan nog een paar in die tijd?
 KONSTANTIN Ach wat zijn dat voor zorgen?
 Ik denk niet aan overmorgen!
 Ik geniet van vandaag
 denken is maar tijdverdrijf.

allemaal behalve eva en havlicek
 Wij genieten van vandaag
 denken is maar tijdverdrijf!

EVA O mijn lieve overmorgen
 bedrieg ons alsjeblieft niet
 ontgoochel niet onze harten
 laat ons een beetje licht
 bezoek ons niet met strijd en armoede
 kom vrolijk binnen in ons huis
 passeer ons liever allemaal
 maar laat onze liefde binnen
 Breng ons moed en geef ons plezier
 en schenk ons tevredenheid
 en laat ons nooit denken
 aan hoe mooi volmaaktheid zou zijn
 ik wil daarover waken
 dag en nacht
 dat in geen hart een schaduw
 zal verschijnen in kwade pracht
 dat ze niet zal verschijnen
 wanneer van daar boven het zonlicht
 op het wiegje van mijn kind
 door de gordijnen breekt - -

ALLEMAAL behalve hanusch
 O mijn lieve overmorgen
 bedrieg ons alsjeblieft niet
 ontgoochel niet onze harten
 laat ons een beetje licht

HANUSCH Ons licht, dat hebben wij
 en dat is juist mijn plezier
 en dit plezier in mijn borst
 dat is liefde leed en lust

HAVLICEK ja, liefde lust en leed
 is een bonte galajurk
 voor een eenzaam skelet
 van de wieg tot aan zijn doodsbed

HANUSCH nee, dat neem ik niet
 havlicek, gedraag je
 verlang niet alles in een keer
 ik vraag je, word niet radicaal.

HAVLICEK Radicaal dat ben ik niet
 ik zie alleen maar grenzen, verschrikkelijk
 overal, ook in de liefde
 wordt men behandeld als een dief

PRIVÉLERAAR maakt niet uit! grenzen moeten er zijn
 SZAMEK want van grenzen moeten we leven
 PRIVÉLERAAR En als voorbeeld lijden wij
 aan een veel te groot veelteveel
 van wensen, begeertes, gedachten
 lusten, gezonde en zieke
 slimme en domme
 rechte en kromme
 en dat alles met elkaar
 en feitelijk door elkaar
 in het aangezicht van zo'n innerlijk leven
 moeten er wel grenzen zijn.

ALLEMAAL behalve havlicek
 in het aangezicht van zo'n innerlijk leven
 moeten er wel grenzen zijn.

HAVLICEK ik zie wel in dat het moet
 heel veel grenzen waar we mee leven

PRIVÉLERAAR want als iedereen dat deed wat hij zou willen
 en naliet wat hij niet zou willen
 als iedereen was zoals hij is - -

SZAMEK nou servus. dat zou mooi klote zijn.

PRIVÉLERAAR een catastrofe voor de wereld
 en ook voor ons persoonlijk

MRSCHITZKA nou goede nacht. dat zou een ontwaken zijn.
 dan zou er niks te lachen zijn.

VROUW wat heb je aan een leven zonder grenzen?
 de kinderen spijbelen van school
 de bejaarden verlangen terug - -
 waar blijft het geluk, het geluk, het geluk?

SZAMEK snel komt de winter, wit en koud
 een mooie vrouw, ze is nu oud
 ze zit in een rolstoel en kan zich niet bewegen
 met valse tanden en nerveuze trekken
 met suiker, jicht en podagra
 en god weet wat nog meer
 men voedt haar nog kunstmatig, van voren en van achteren
 en dan is het uit, verrassend snel - -

EVA valt uit tegen szamek
 men moet ook niet eeuwig leven.

ALLEMAAL behalve eva en szamek
 er moeten juist grenzen zijn!

SZAMEK schuchter
 men moet ook niet eeuwig leven.
 er moeten juist grenzen zijn - -

MRSCHITZKA Men drinkt iedere dag
 zich helemaal vol, tot boven
 met rum, likeur en bier en jenever - -
 opeens krijgt hij een klap
 ziet witte muizen en ratten
 discussieert met zijn schaduw

debatteert met de lucht
 telefoneert met zijn graf
 voelt onder zich vreselijk beven
 boze tongen over hem spreken
 met een bijl als tijdverdrijf
 slaat hij zijn lieve vrouw dood
 maar komt dan in de ziekenwagen
 gekneveld geslagen geduwd en gedragen - -
 de wagen rijdt hem naar een huis
 daar kijken veel gekken naar buiten
 met dikke koppen en weinig haar
 en een leven wonderbaar - -
 daar blijft hij dan voor altijd
 verstomd heeft hij eindelijk rust
 ook dit geval bewijst ons slechts:
 ALLEMAAL zonder grenzen geen cultuur
 HAVLICEK maar er zijn bepaalde grenzen
 die iemand bespaard zouden moeten blijven
 KONSTANTIN stil, havlicek, vergeet het niet!
 die grenzen zijn onze plicht
 en behalve dat, ook ons loon
 want wij leven ervan
 VROUW wat heb je aan een leven zonder grenzen
 kinderen spijbelen van school
 bejaarden verlangen terug - -
 waar blijft het geluk, het geluk, het geluk?
 HAVLICEK o vaderland, dat ik niet ken
 breng me vrede, breng me rust!
 op een ansichtkaart
 daar heb ik je gezien
 je lag in de mansechijn
 dat heeft me zeer verblijd
 moet altijd aan je denken
 dag en nacht
 en vaak de laatste tijd
 was ik graag nooit gewekt
 was alleen graag ingesluimerd
 en had me graag begraven
 in jouw oude aarde
 vol sprookjes en vol sagen - -
 EVA o jij mijn lieve overmorgen
 bedrieg ons alsjeblijft niet
 ontgoochel niet onze harten
 laat ons een beetje licht - -
 HANUSCH maar de lieve god is altijd goed
 en desondanks weet hij wat hij doet
 kijk hemelwaarts en naar beneden
 mijn havlicek, mijn lief
 ALLEMAAL behalve havlicek
 kijk hemelwaarts en naar beneden

HAVLICEK
allemaal
mijn havlicek, mijn lief
o vaderland dat ik niet ken
breng me vrede, breng me rust
o vaderland, wat ben je mooi
in jou wil ik zijn en vergaan!

(Finale

HAVLICEK

Dat ik dit nog mee mag maken,
dat er zo'n mooi geluk bestaat!
Plotseling is de grens gevallen,
Ik mag met iedereen
in het oude, nooit gekende vaderland leven,
waar je grenzeloos van houdt!

SZAMEK

Zonder grenzen, zonder grenzen
Was er geen staat en geen orde in de wereld.
Wij leven van de grenzen,
daarom moeten er grenzen zijn.
Nee, dat zou een foute zaak zijn!
Als er geen grenzen, geen grenzen zijn!

ALLE

Ja, dat is waar,
dat is volkomen duidelijk,
Zo mag het niet zijn!
Zonder grenzen, zonder grenzen
Was het leven helemaal niet fijn.

KONSTANTIN

En als iedereen doet wat hij wil,
en nalaat wat hij niet wil,
als iedereen was zoals hij is,
Servus! Dat zou mooi klote zijn.
Vaarwel goede nacht, dat zou een ontwaken zijn!
Dan viel er niks te lachen!

ALLE

Ja, dat is waar,
Dat is volkomen duidelijk
Zo mag het niet zijn!
Zonder grenzen, zonder grenzen,
was het leven helemaal niet fijn.

MEVROUW HANUSCH

De jeugd is altijd eigenwijs,
en ruimt graag alle grenzen uit de weg.
Wij oudere, bezonnen mensen
Wij denken aan de eeuwigheid!

HAVLICEK, PRIVELERAAR EN ZIJN VROUW

Wij denken aan de eeuwigheid!

PRIVELERAAR

Boven alles lijdten we
aan een verschrikkelijke wirwar

van wensen, begeertes, gedachtes,
driften, gezonde en zieke,
slimme en domme,
rechte en kromme
zoals dat vandaag de dag het geval is,
dat nauwelijks nog iemand normaal is.

HAVLICEK

En met het oog op zo'n innerlijk leven
moeten er wel grenzen zijn.

ALLE

Ja, dat is waar!

Het is volkomen duidelijk.

Grenzen zullen er altijd zijn,

want van grenzen moeten we leven.

Dus trekken we de consequenz:

Lang leve die mooie grens!)

**doek
einde**